

XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ЧЕТВЪРТА ИЗВЪНРЕДНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

4. заседание

Четвъртъкъ, 25 юний 1942 г.

(Открито въ 17 ч. 15 м.)

Председателствували подпредседателитъ: Димитъръ Пешевъ и д-ръ Петъръ Кюсеиановъ.
Секретари: Атанасъ Цвѣтковъ и Светославъ Славовъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения	Стр.		Стр.
Отпуски	61	3. За сливане на общинитъ Костинбродъ и Шияковци, Софийска околия, и Хисаръ и Момина-бана, Карловска околия (Първо четене)	63
Законопроекти	61	4. За възлагане на Министерския съветъ да взема всички мѣрки за уреждане на еврейския въпросъ и свързанитъ съ него въпроси (Първо четене — разискване)	66
По дневния редъ:		Говорили: М-ръ П. Габровски	66
Комисии. Попълване състава на парламентарната комисия по Министерството на правосъдието съ народния представител Стефанъ Багриловъ и прошектарната такава съ народния представител Тотю Маровъ	61	И. Петровъ	68
Предложение за одобрение II постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 1 май 1942 г., протоколъ № 57 (Приемане)	61	Д. Андреевъ	71
Законопроекти: 1. За общинскитъ стопански предприятия съ търговски или индустриаленъ характеръ (Първо и второ четене)	62, 63	П. Стайновъ	74
2. За измѣнение и допълнение на наредбата-за конъ за паспортитъ, пограничнитъ билети и полицейската контрола на чужденцитъ (Първо и второ четене)	64, 65	К. Митакъвъ	78
		Н. Мушановъ	80
		Дневенъ редъ за следващото заседание	83

Председателствувашъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: При-
съствуватъ нужното число народни представители. От-
кривамъ днешното заседание на Народното събрание.

(Отсъствуватъ народнитъ представители: Борисъ Мон-
чевъ, Георги Свиначовъ, Деню Чолаковъ, Иванъ Минковъ,
инж. арх. Иванъ Гърковъ, Косю Аневъ, Панайотъ Стан-
ковъ и Петъръ Грънчаровъ)

Преми да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, ще ви на-
правя следнитъ съобщения.

Председателството е разрешило отпускъ на следнитъ
г-да народни представители:

Д-ръ Василь Георгиевъ — 1 день;
Георги Желѣзковъ — 2 дена;
Деню Чолаковъ — 2 дена, и
Димитъръ Сараджовъ — 3 дни.

Постѣпили сѣ:

Отъ Министерството на финанситъ — законопроектъ
за заплащане на преселницитъ отъ Северна Добруджа
далената имъ въ по-малко земя за засѣване.

Отъ същото министерство — законопроектъ за измѣ-
нение на чл. 75 отъ закона за Върховната смѣтна палата
и за областнитъ смѣтни палати.

Отъ същото министерство — законопроектъ за измѣне-
ние и допълнение на закона за бюджета, отчетността и
предприятията.

Отъ Министерството на общественитъ сгради, пѣти-
щата и благоустройството — законопроектъ за измѣнение
и допълнение на закона за благоустройството на насе-
ленитъ мѣста.

Отъ същото министерство — законопроектъ за допъл-
нение на закона за разширение на желѣзопѣтната мрежа
и на пристанищата.

Тия законопроекти ще бѣдять раздадени.

Преминаваме къмъ точка първа отъ дневния редъ:

Избираме по единъ членъ на парламентарнитъ коми-
сии по Министерството на правосъдието и прошектарната
на мѣстото на подалитъ оставка народни представители.

За членъ на парламентарната комисия по Министер-
ството на правосъдието председателството предлага на-
родния представител г-нъ Стефанъ Багриловъ.

Които отъ г-да народнитъ представители сѣ съгласни,
народниятъ представител г-нъ Стефанъ Багриловъ да
бѣде избранъ за членъ на парламентарната комисия по
Министерството на правосъдието, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

За членъ на прошектарната комисия председателството
предлага народния представител г-нъ Тотю Маровъ.

Които отъ г-да народнитъ представители сѣ съгласни,
народниятъ представител г-нъ Тотю Маровъ да бѣде
избранъ за членъ на прошектарната комисия, моля, да
вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Преминаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ:

Одобряване на проекторешението за одобрение второто
постановление на Министерския съветъ, взето въ заседа-
нието му отъ 1 май 1942 г., протоколъ № 57, относно из-
даванитъ отъ дунавскитъ параходни дружества легити-
мации.

Моля г-на докладчика да прочете проекторешението.

Докладчикъ Димитъръ Андреевъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ проекторешението за одобряване II постановление
на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ
1 май 1942 г., протоколъ № 57, относно издаванитъ отъ
дунавскитъ параходни дружества легитимации.

Г-да народни представители! При действувашата на-
редба-законъ за паспортитъ, пограничнитъ билети и поли-
цейската контрола надъ чужденцитъ, пѣтуването на ли-

тата отъ екипажитъ на параходитъ на дунавскитъ параходни предприятия става, като впишатъ сѣщитъ въ екипажни списъци, надлежно завѣрени отъ полицейскитъ управления.

При това пътуване на дунавскитъ параходи, често става нужда, членъ отъ екипажа да остане въ чуждо пристанище, или пъкъ се налага бързо да замине за друго нѣкое дунавско пристанище въ друга държава. При това положение налага се, лицето да се снабди съ паспортъ, за която процедура се изисква губене на доста ценно време за корабоплаването. За да се улесни пътуването на лицата отъ екипажитъ на дунавскитъ корабопловни предприятия, когато не се намиратъ на бордоветъ на корабитъ, администрациитъ на дунавскитъ държави сѣ постигнаха съгласие на принципа на взаимността: паспортитъ за тия лица да бждатъ замѣнени съ специални легитимации — издавани отъ параходнитъ дружества и служби.

Съ приемането на проекторешението ще се даде едно правилно разрешение на единъ назрѣлъ въпросъ.

Гр. София, 1 май 1942 г.

Министъръ на вътрешнитъ работи и народното здраве:

П. Д. Габровски

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобряване на 2. постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 1 май 1942 г., протоколъ № 57, относно издаванитъ отъ дунавскитъ параходни дружества легитимации.

Одобрява се следното постановление на Министерския съветъ:

Издаванитъ отъ дунавскитъ параходни дружества легитимации за персонала имъ ще се признаватъ за паспорти, ако сѣ надлежно завѣрени отъ полицейскитъ власти на страната, където е издадена легитимацията, при сазване началата на взаимността. Дирекцията на полицията или царскитъ легации и консулства могатъ да даватъ върху тѣзи легитимации безплатно виза за многократно влизане и излизане отъ страната за срокъ до 3 месеца презъ пропускателнитъ пунктове на Дунава и други такива, опредѣлени отъ Дирекцията на полицията.

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кыосеивановъ: Нѣма записани никакви оратори. Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Които отъ г-да народнитъ представители приематъ проекторешението за одобряване на 2. постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 1 май 1942 г., протоколъ № 57, относно издаванитъ отъ дунавскитъ параходни дружества легитимации, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Премаваме къмъ точка трета отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за общинскитъ стопански предприятия съ търговски или индустриаленъ характеръ.

Понеже законопроектътъ е доста дълъгъ, предлагамъ на г-да народнитъ представители да се прочетатъ само мотивитъ.

Които отъ г-да народнитъ представители сѣ съгласни се прочетатъ само мотивитъ къмъ законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да ги прочете.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за общинскитъ стопански предприятия съ търговски или индустриаленъ характеръ.

Г-да народни представители! По силата на закона за принудително отчуждаване на разни предприятия отъ обществена полза, въ новоосвободенитъ земи се отчуждиха въ полза на много общини нѣкои голѣми предприятия съ чисто търговско-стопански или индустриаленъ характеръ, каквито сѣ, наприкладъ, общинскитъ стопански предприятия на Скопската община: цементова фабрика „Шаръ“, консервена фабрика „Варларъ“, мелница „Македония“, мелница „Драгоръ“ на Битолската община и др. Наредъ съ задоволяване обществената полза, една отъ главнитъ цели, която се преследва съ отчуждаването на тия предприятия, е да се създадатъ за общинитъ частноправни стопански приходи, които, заедно съ публичноправнитъ такива, да послужатъ за по-бързото задоволяване належащитъ нужди на общинитъ въ новоосвободенитъ земи отъ стопански, благоустройственъ, здравенъ,

просвѣтенъ и др. характеръ. Освенъ това, и нѣкои общинни отъ старитъ предѣли на страната, все съ цель да увеличатъ частноправнитъ си приходи поради недостатъчностъ на тѣзи отъ фискаленъ характеръ, създадоха и създаватъ предприятия съ търговски и индустриаленъ характеръ.

По сѣществувашитъ закони, обаче, липсватъ необходимитъ условия за правилното развитие и управление на предприятията съ търговски и индустриаленъ характеръ.

Законътъ за общинскитъ стопански предприятия не може да осигури тѣзи условия, тъй като предвидената въ него финансова автономностъ е до голѣма степенъ ограничена съ закона за бюджета, отчетността и предприятия, формалниятъ редъ на който е задължителенъ и за общинскитъ стопански предприятия. Ограничени сѣ съ сѣшия законъ и правата на управителния органъ на общинскитъ стопански предприятия, поради което предприятия не могатъ да направляватъ свободно и своевременно своята стопанска дейтелностъ и да се приспособяватъ къмъ условията на пазара.

Поради всичко това, налага се да се създаде другъ редъ на управлението на общинскитъ стопански предприятия съ търговски или индустриаленъ характеръ, като се предвиди по-голѣма компетентностъ на управителнитъ имъ органи и по-малко формалности при извършване на тѣхната финансова и стопанска дейтелностъ. Необходимо е, освенъ това, да се създадатъ за иментовата фабрика „Шаръ“ на Скопската община и нѣкои улеснения за придобиване вещни права върху държавни, общински, обществени и частни имоти, нуждни за производството и развиртателъ.

За постигане на тѣзи цели внасямъ настоящия законопроектъ и ви моля, г-да народни представители, да го разгледате и гласувате.

Гр. София, юний 1942 г.

Министъръ на вътрешнитъ работи и народното здраве:

П. Д. Габровски

(Ето текстътъ на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за общинскитъ стопански предприятия съ търговски или индустриаленъ характеръ.

І. Основни положения:

Чл. 1. Този законъ урежда ония общински стопански предприятия, които иматъ предимно търговски или индустриаленъ характеръ.

Министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве, по искане на съответнитъ общини, направено съ решение на общинския съветъ, обявява кои предприятия да се управляватъ по този законъ.

Чл. 2. Общинскитъ стопански предприятия, посочени въ чл. 1, нѣматъ отдѣлна отъ общината юридическа личностъ.

II. Управление и личенъ съставъ.

Чл. 3. Всѣко предприятие се управлява отъ управителенъ съветъ, който се състои: отъ кмета на общината, като председател, единъ помощникъ-кметъ и единъ общински съветникъ, избрани отъ общинския съветъ, юриконсулта при общината, държавния контролоръ при сѣщата и директора на предприятието, като членове.

Чл. 4. Управителниятъ съветъ направлява цялата административна, финансова и техническа дейтелностъ на предприятието. Той утвърждава поемнитъ условия, търговетъ, протоколитъ за постигнатитъ съглашения за предприятия по доброволно съгласие и сключенитъ съ доставчицитъ договори и утвърждава решенията на комиснитъ по разрешаване на въпроситъ, изникнали при изпълнение на предприятията.

Чл. 5. Всички предприятия на стопанскитъ предприятия се извършватъ съобразно закона за бюджета, отчетността и предприятията, съ следнитъ отклонения:

а) управителниятъ съветъ решава самъ по кой начинъ да се извършватъ отдѣлнитъ предприятия: чрезъ тръгъ, доброволно съгласие, по стопански начинъ или чрезъ покупка наисрво отъ пазара, независимо отъ стойността и случая;

б) продажбата на произведенията и други става безъ да се спазватъ разпоредбитъ на закона за бюджета, отчетността и предприятията, по цени, опредѣлени отъ управителния съветъ.

Решенията на управителния съветъ по този членъ и по чл. 4 не подлежатъ на утвърждение.

Чл. 6. Директоритѣ на предприятията и тѣхнитѣ помошници и служителитѣ, посочени въ чл. 104 отъ наредбата-законъ за градскитѣ общини, се назначаватъ отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, по представление на засилената общинска управа, а останалитѣ служители и работници въ предприятията се назначаватъ отъ кмета на общината. Последниятъ може да упълномощава директоритѣ на предприятията да назначаватъ работницитѣ и нѣкои отъ служителитѣ.

Чл. 7. Щатнитѣ служители и работници въ предприятията получаватъ заплати, опредѣлени въ таблицата за длѣжноститѣ и заплатитѣ на служителитѣ при общинскитѣ и училищни учреждения.

За нѣкои специални служби могатъ да бждатъ откривани* съ бюджета на предприятието и нови длѣжности, които не сѣ установени въ таблицата. Заплатитѣ за тия длѣжности се опредѣлятъ въ бюджета на предприятието. При утвърждаването на последния, министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве може да измѣни предвидения размѣръ на заплатитѣ.

Чл. 8. По представление на управителния съветъ и решение на общинския съветъ, утвърдено отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, на служителитѣ и работницитѣ въ предприятията може да се даватъ допълнителни възнаграждения за извънреденъ трудъ и повишено производство.

Съ бюджета на предприятията може да се предоставя на нѣкои служители и работници бесплатно ползуване на общински помѣщения съ освѣтление и отопление въ предприятията, ако това е необходимо за изпълнение на службата имъ.

III. Бюджетъ и отчетность.

Чл. 9. Всѣко предприятие има опредѣленъ бюджетъ, който се съставя отъ управителния съветъ, гласува се отъ общинския съветъ и се утвърждава отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Бюджетната година и бюджетното управление започватъ на 1 януарий и свършватъ на 31 декемврий сѣщата година.

Забележка. Въ бюджетитѣ на предприятията на Скопската община за 1942 бюджетна година се предвиждатъ и разрешаватъ полученитѣ приходи и извършенитѣ разходи до гласуването и утвърждаването имъ.

Чл. 10. Счетоводството на предприятията се води съгласно закона за търговскитѣ книги.

Чл. 11. Изплащането на всички разходи става по разпореждане на кмета на общината, срещу визирани отъ счетоводителя на предприятието документи.

Чл. 12. За полученитѣ приходи и извършенитѣ разходи презъ всѣка бюджетна година се съставя отчетъ, който се преглежда отъ общинския съветъ и се представя на областната смѣтна палата най-късно до 1 май на следната година.

IV. Особени разпореждания.

Чл. 13. На Скопската община се дава изключително право да издирва съседнитѣ подходящи земи за изваждане или произвеждане на сурови материали, необходими за производството на предприятието и — циментова фабрика „Шаръ“, и да ги отчуждава безъ огледъ на пространство и собственостъ — държавна, общинска, обществена или частна.

Чл. 14. Държавнитѣ имоти, които сѣ необходими за изваждане или произвеждане на сурови материали, прокарване на електропроводъ, трѣбопроводъ или за фабрични сгради и жилища, а така сѣщо за пѣтица, желѣзопѣтни линии и за други инсталации и съоръжения къмъ Скопското общинско стопанско предприятие — циментова фабрика „Шаръ“, се отстъпватъ безвъзмездно на Скопската община по решение на Министерския съветъ, а общинскитѣ, общественитѣ и частнитѣ имоти, необходими за сѣщитѣ цели, се отчуждаватъ по реда на закона за отчуждаване недвижими имоти за държавна и обществена полза.

Ако интереситѣ на сѣщото предприятие наложатъ, Скопската община може да учреди, срещу обезщетение, върху общински, обществени и частни имоти сервитутно право, по силата на което собственицитѣ на служащитѣ имоти сѣ длѣжни да допускатъ извършването на постройкитѣ и съоръженията, поддържането и използването имъ и да не предприематъ нищо, което би могло да се отрази зловредно за здравината и изправността имъ. Обществената полза за учредяването на сервитутното право се обявява съ указъ по реда на закона за отчуждаване на

недвижими имоти за държавна и обществена полза. Самото учредяване на сервитута става съ сѣдебно решение по реда на сѣщия законъ. Сѣщо и оценката на обезщетението за учреденото сервитутно право става по реда на казания законъ.

Чл. 15. За приложението на тоя законъ ще се издаде правилникъ отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве.)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Нѣма записани народни представители по прочетения законопроектъ. Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Които отъ г-да народнитѣ представители приематъ на първо четене законопроекта за общинскитѣ стопански предприятия съ търговски или индустриаленъ характеръ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Петъръ Габровски: Моля, законопроекта да бжде приетъ, по спешностъ, и на второ четене.

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Г-въ министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве предлага, законопроекта да бжде приетъ, по спешностъ, и на второ четене. Които отъ г-да народнитѣ представители сѣ съгласни, щото законопроекта да бжде приетъ, по спешностъ, и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете законопроекта на второ четене.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете заглавието и чл. 1*)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ заглавието и чл. 1 на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете чл. 2)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете чл. 3)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете чл. 4)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете чл. 5)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете чл. 6)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете чл. 7)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ чл. 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете чл. 8)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ чл. 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете чл. 9)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ чл. 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

* За текста на членовѣтъ вижъ първото четене на законопроекта на сѣщата страница, по-горе.

Докладчик Стефанъ Караивановъ: (Чете чл. 10)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Къосеивановъ:
Които приематъ чл. 10, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете чл. 11)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Къосеивановъ:
Които приематъ чл. 11, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете чл. 12)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Къосеивановъ:
Които приематъ чл. 12, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете чл. 13)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Къосеивановъ:
Които приематъ чл. 13, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете чл. 14)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Къосеивановъ:
Които приематъ чл. 14, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете чл. 15)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Къосеивановъ:
Които приематъ чл. 15, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ окончателно.

Преминуваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за паспортитѣ, пограничните билети и полицейската контрола надъ чужденците.

Понеже законопроектътъ е дълъгъ, предлагамъ да се прочетатъ само мотивитѣ къмъ него. Които отъ г-да народнитѣ представители сж съгласни да се прочетатъ само мотивитѣ къмъ законопроекта, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да ги прочете.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за паспортитѣ, пограничните билети и полицейската контрола надъ чужденците.

Г-да народни представители! Въ сега действащата наредба-законъ за паспортитѣ, пограничните билети и полицейската контрола надъ чужденците неволно сж допустнати непълноти, които при прилагането ѝ отежаватъ службитѣ и създаватъ трудности за гражданството.

Сжщата дава право само на ограниченъ брой отъ корабнитѣ екипажи да взематъ съ себе си семействата си безъ паспортъ, като ги впишатъ въ завѣршитѣ отъ полицейското управление екипажни списъци. Справедливо е това право да се разшири и надъ останалитѣ членове на корабния екипажъ. Освенъ това, при пътуването на дунавскитѣ параходи често се налага, членъ на екипажа или друго длъжностно лице на параходното дружество или служба да остане непредвидено въ чуждо пристанище или бързо да замине отъ мѣстослуженето до нѣкое дунавско пристанище въ друга държава. При този случай, ако се следва обикновената процедура, ще се загуби много ценно време, което е въ вреда за корабоплаването по Дунава.

Поради тѣзи причини, нѣкои отъ администрациитѣ на дунавскитѣ държави сж постигнали по принципа на взаимността съгласие, паспортитѣ на тия лица да бждатъ замѣнени съ легитимации, които ще имъ се издаватъ отъ параходнитѣ дружества и служби.

Другъ належащъ въпросъ е репатрирането на беднитѣ български поданици, намиращи се въ странство, които нѣматъ възможностъ да изчакатъ всички формалности и, за да не се излагатъ на унижения, налага се да се даде право на оторизирано отъ менъ лице въ легациитѣ да издава безплатни паспорти само за връщане въ страната, безъ представяне свидетелства за бедностъ.

Следва сжщо да се оточни срокътъ на издаванитѣ паспорти на бедни граждани, пътуващи за странство, за да се избѣгне послѣдствие безцелното пътуване и обременяване на службитѣ; налага се сжщо да се махнатъ известни думи и изрази, които пораждатъ само двоумения при прилагане на закона.

За да се улесни по-горе казаното съглашение между чуждитѣ администрации на дунавскитѣ държави, почиващо на взаимностъ, и за да се облекчатъ службитѣ и улесни гражданството, необходимо е да се направятъ предлаганитѣ съ настоящия законопроектъ допълнения и измѣнения.

Като ви излагамъ горното, моля ви, г-да народни представители, да гласувате законопроекта.

Гр. София, 9 юний 1942 г.

Министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве:
П. Д. Габровски

(Ето текстътъ на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за паспортитѣ, пограничните билети и полицейската контрола надъ чужденците.

§ 1. Чл. 1 се измѣня така:

Задграничниятъ паспортъ и пограничниятъ билетъ сж документи, които установяватъ самоличността на носителя и даватъ възможностъ за излизане и влизане въ царството. Паспортътъ е документъ съ задължителна международна валидностъ.

§ 2. Въ забележката къмъ чл. 14 въ крайното изречение думитѣ: „специални паспорти“ да се замѣнятъ съ думитѣ: „безплатни паспорти“.

§ 3. Къмъ чл. 29 да се прибави:

Забележка II. Издаденитѣ безплатни паспорти на бедни важатъ само за едно отиване и връщане въ страната.

§ 4. Въ забележката къмъ чл. 36, точка I, буква „в“, въ началното изречение, думитѣ: „семеиствата на корабнитѣ офицери, механици и корабникитѣ...“ се замѣнятъ съ думитѣ: „Семеиствата на членоветѣ на корабния екипажъ“.

§ 5. Къмъ забележката къмъ чл. 36, точка I, буква „в“, се прибавя нова алинея:

Издаванитѣ отъ дунавскитѣ параходни дружества легитимации за персонала имъ ще се признаватъ за паспортъ, ако сж надлежно завѣрени отъ полицейскитѣ власти на страната, където е издадена легитимацията, при спазване началата на взаимността. При спазване на началата на взаимността, Дирекция на полицията или царскитѣ легации и консулства могатъ да даватъ върху тѣзи легитимации безплатна виза за многократно влизане и излизане отъ страната за други такиви, опредѣлени отъ Дирекция на полицията.

§ 6. Къмъ забележката къмъ чл. 36, точка IV, се прибавя:

Забележка II. Министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве може да упълномощава посочени отъ българскитѣ царски пълномощни министри при легациитѣ длъжностни лица отъ сжщитѣ легации да издаватъ безплатни паспорти безъ представяне свидетелство за бедностъ на лица, подлежащи на репатриране и нѣмачи възможностъ да се снабдятъ съ редовни паспорти. Издадениятъ на това основание паспортъ важи само за връщане въ страната.

§ 7. Въ чл. 48 въ края на изречението да се махнатъ думитѣ: „или специални“.)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Къосеивановъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Които отъ г-да народнитѣ представители приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за паспортитѣ, пограничните билети и полицейската контрола надъ чужденците, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Петъръ Габровски: Моля, по спешностъ, законопроектътъ да се приеме и на второ четене.

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Къосеивановъ: Г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве предлага, законопроектътъ да бжде приетъ, по спешностъ, и на второ четене.

Петър Марков: Азъ ще моля г-на министра на вътрешните работи да се съгласи, законопроекта да стиде въ комисията и тя да се занимае съ него. Това трѣбваше да стане и съ приетия преди малко на второ четене законопроекта, който има 15 члена. Понеже и безъ друго комисията по Министерството на вътрешните работи трѣбва да се събере, не е ли удобно да стане това?

Министъръ Петъръ Габровски: Понеже никой отъ г-да народните представители не взема думата на първо четене, азъ смятамъ, че само ще обременимъ комисията. Стига да заявите, че искате да предложите някакви измѣнния, на драго сърдце съмъ съгласенъ.

Петъръ Марковъ: Този законопроектъ е малък, но другиятъ бѣше голѣмъ.

Министъръ Петъръ Габровски: Този да мине по спешностъ. Нѣма какво да се бави.

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Г-нъ министърътъ на вътрешните работи настоява, законопроекта, по спешностъ, да мине и на второ четене. Които сѣт г-да народните представители сѣт съгласни, шото законопроекта, по спешностъ, да мине и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете законопроекта на второ четене.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете заглавието и § 1*)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ заглавието на законопроекта и § 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете § 2)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете § 3)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: По-стъпило е писмено предложение отъ народния представител г-нъ Димитъръ Андреевъ, съ което предлага, къмъ § 3 да се прибави забележка III, съ следното съдържание:

„При нужда българскитѣ легации, консулства и министерътъ на вътрешните работи и народното здраве, или упълномощеното отъ него лице, може да продължи изтичаншия срокъ на паспорта до една година, срещу съответна такса, ако е платена.“

Съ това предложение г-нъ министърътъ на вътрешните работи е съгласенъ.

Които отъ г-да народните представители приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ § 3, заедно съ приетата забележка III, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете § 4)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете § 5)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете § 6)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете § 7)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ окончателно.

Минаваме къмъ точка пета отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за сливане на общинитѣ Костинбродъ и Шияковци, Софийска околия, и Хисаръ и Момина-бана, Карловска околия.

Които сѣт съгласни да се прочетатъ само мотивитѣ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Моля г-на докладчика да ги прочете.

Докладчикъ Стефанъ Караиановъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за сливане на общинитѣ Костинбродъ и Шияковци, Софийска околия, и Хисаръ и Момина-бана, Карловска околия.

Г-да народни представители! Въ течение на редица години, селата Костинбродъ и Шияковци сѣт образували една община. По-късно, обаче, тия села се обособяватъ въ самостоятелни общини. Отъ този моментъ почва спорътъ въ чие землище се намира гарата Костинбродъ съ всички постройки около нел и по-специално въ чие землище се намиратъ заводитѣ „Чилонъ“, съ огледъ на това, кой да получава приходитѣ, които се добиватъ отъ тия заводи, както и отъ района на гарата.

Отъ месецъ августъ 1934 г. до началото на 1937 г. Костинбродъ и Шияковци образуваха една община. По тази причина спорътъ бѣше заглъгналъ. Обаче съ обособяването на с. Шияковци въ самостоятелна община, въ началото на 1937 г., спорътъ възниква наново съ по-голяма острота, понеже Шияковската община се счита за онесправдана, тъй като тя не получава нищо отъ такситѣ, бернитѣ и др., които се получаватъ отъ района на гарата. Въ връзка съ разрешаването на този споръ сѣт назначавани нѣколко комисии, но резултатъ не е постигнатъ, поради непримиримостта на дветѣ общини. Все по този поводъ сѣт водени редица дѣла свързани съ значителни разходи за дветѣ общини, безъ да допринесатъ за разрешаването на спора.

Отъ друга страна, този споръ е причина за създаване на извънредно лоши отношения между жителитѣ на дветѣ общини. Въ последно време, една нарочна комисия отъ висши длъжностни лица при министерството проучи въпроса на самото мѣсто и даде мнение за разрешаването на този въпросъ, по начина, посоченъ въ законопроекта, който ви се предлага.

Така ще се тури край на многогодишнитѣ спорове между селата Костинбродъ и Шияковци, а заедно съ това разпредѣлянето на приходитѣ които се получаватъ отъ заводитѣ „Чилонъ“, ще стане на една справедлива и равна база, като се способствува и за благоустрояването на района на гарата Костинбродъ-Шияковци, за който досега не е направено нищо.

II. Между общинитѣ Хисаръ и Момина-бана отъ редъ години съществува споръ, въ чие землище се намира кварталътъ между извора Момина-бана и село Хисаръ. За разрешаване на този споръ сѣт били назначени нѣколко комисии, обаче, поради непримиримостта на дветѣ общини, резултатъ отъ дейността на тѣзи комисии не е имало. Все поради тази непримиримостъ и поради остротата на спора, между общинитѣ сѣт се водили и водятъ редица процеси. По същата причина много лица, които иматъ имоти, вили и др. въ спорното мѣсто, сѣт били заставяни да плащатъ данъци, такси и по, едновременно и на Хисарската, и на Моминобанската община.

Това положение на нѣщата представлява прѣчка за системното и правилно благоустрояване и развитие на курорта, създава неудобства на притежателитѣ на имоти въ спорния теренъ, които трѣбва да плащатъ два пакти, на две общини, едни и същи данъци.

Предлаганиятъ законопроектъ, който сѣт основанъ на мнението на една нарочна комисия отъ висши длъжностни лица при министерството, съ участието на представители на Министерството на търговията, промишлеността и труда и на Министерството на общественитѣ сгради, пътищата и благоустройството, има за целъ да

*) За текста на параграфитѣ вижъ първото четене на законопроекта на стр. 64.

тури край на съществуващия споръ между сегашните общини Хисаръ и Момина-бана и да постави селата и курорта при едни благоприятни условия за развитие.

Гр. София, 9 юний 1942 г.

Министъръ на вътрешните работи и народното здраве:
П. Д. Габровски

(Ето текстът на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за сливане на общините Костинбродъ и Шияковци, Софийска околия, и Хисаръ и Момина-бана, Карловска околия.

I. За сливане на общините Костинбродъ и Шияковци.

Чл. 1. Досегашните общини Костинбродъ и Шияковци, Софийска околия, се сливатъ въ една община, подъ наименованието Костинбродъ-Шияковска община.

Чл. 2. Селището на досегашната гара Костинбродъ съ района му, включенъ въ регулационния планъ, утвърденъ съ указъ № 552/1929 г., се признава за отдѣлно населено мѣсто, подъ наименование гара Костинбродъ-Шияковци.

Чл. 3. За селище на новата община Костинбродъ-Шияковска се определя новото населено мѣсто гара Костинбродъ-Шияковци, кварталъ 62 отъ плана, посоченъ въ чл. 2.

Чл. 4. Всички приходи, произхождащи отъ данъци, налози, такси, берии и др. отъ района на гара Костинбродъ-Шияковци, включенъ въ регулационния планъ, посоченъ въ чл. 2 ще се разпредѣлятъ така: една трета за село Костинбродъ, една трета за село Шияковци и една трета за новото населено мѣсто — гара Костинбродъ-Шияковци.

II. За сливане на общините Хисаръ и Момина-бана.

Чл. 5. Досегашните общини Хисарска и Момина-банска, Карловска околия, се сливатъ въ една нова община, подъ наименование Хисаръ-Моминобанска община.

Чл. 6. Досегашните села Хисаръ и Момина-бана се сливатъ въ едно населено мѣсто, подъ наименование село Хисаръ-Момина-бана.

Чл. 7. Задължава се Хисаръ-Моминобанската община да изгости въ едногодишенъ срокъ отъ влизане на този законъ въ сила единенъ градоустройственъ планъ за новото населено мѣсто Хисаръ-Момина-бана.

Чл. 8. Бюджетътъ на общината се утвърждава отъ министъра на вътрешните работи и народното здраве. Благоустрояването на село Хисаръ-Момина-бана се извършва въз основа на строителна програма за четиригодишенъ периодъ, приетъ отъ общинския съветъ и утвърденъ отъ министъра на вътрешните работи и народното здраве. При утвърждаването на бюджета и строителната програма министърътъ на вътрешните работи и народното здраве може да направи измѣнение въ тѣхъ въ интереса на общото благоустрояване и повдигане на курорта.

Чл. 9. Населените мѣста, влизащи въ състава на следните общини, съ изключение на селата Костинбродъ-Шияковци и Хисаръ-Момина-бана, могатъ да бждатъ отцепвани отъ сегашните общини присъединявани къмъ други и пр. по реда на чл. 8 отъ наредбата-законъ за селските общини.

Чл. 10. Прилагането на този законъ и приходните наредби относно бюджета, общинския съветъ и други се уреждатъ съ заповѣлъ на министъра на вътрешните работи и народното здраве.

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеивановъ: Нѣма записани оратори. Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Кои то приематъ на първо четене законопроекта за сливане на общините Костинбродъ и Шияковци, Софийска околия, и Хисаръ и Момина-бана, Карловска околия, моля, да влигнатъ рѣшка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ ще бжде изпратенъ въ комисията.

Минаваме на точка шеста отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за възлагане на Министерския съветъ да взема всички мѣрки за уреждане на еврейския въпросъ и свързанитъ съ него въпроси.

Моля г-на докладчика да го докладва.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за възлагане на Министерския съветъ да взема всички мѣрки за уреждане на еврейския въпросъ и свързанитъ съ него въпроси.

Г-да народни представители! Еврейскиятъ въпросъ у насъ се урежда съ закона за защита на нацията, закона за еднократния данѣкъ върху имуществата на лица отъ еврейски произходъ и глава II отъ закона противъ спекулата съ недвижими имоти. Изключителниятъ характеръ на тѣзи закони създава трудности при прилагането и тълкуването имъ, които не позволяватъ да се осъществятъ напълно целитъ имъ. Строгото прилагане на същите закони срѣща спѣнки, както въ маневритъ на евреитъ за заобикаляне и саботиране на постановленията имъ, като се използватъ най-малките празници и редакционни опущения въ тѣхъ, така и въ липсата на единство и въ прилагането и тълкуването имъ. Мѣрките за отстраняването на тѣзи спѣнки и за радикалното разрешаване на еврейския въпросъ и свързанитъ съ него въпроси трѣбва да се взиматъ бързо и въ подходящия моментъ. Народното събрание, обаче, не винаги може да се намѣси бързо и навреме за всѣки отдѣленъ случай. Налага се да се даде възможностъ на правителството да вземе бързо и навреме необходимите мѣрки въ връзка съ прилагането на закона за защита на нацията, закона за еднократния данѣкъ върху имуществата на лица отъ еврейски произходъ и глава II отъ закона противъ спекулата съ недвижими имоти и въобще въ връзка съ радикалното разрешаване на еврейския въпросъ и свързанитъ съ него въпроси, като същевременно се запази надзорътъ на Народното събрание върху тѣзи мѣрки.

Гр. София, 12 юний 1942 г.

Министъръ на вътрешните работи и народното здраве:
П. Д. Габровски

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за възлагане на Министерския съветъ да взема всички мѣрки за уреждане на еврейския въпросъ и свързанитъ съ него въпроси.

Чл. 1. Възлага се на Министерския съветъ да взема всички мѣрки и да издава общи наредби или отдѣлни разпореджения за уреждане на еврейския въпросъ и свързанитъ съ него въпроси.

Чл. 2. Съ наредбитъ и разпоредженията на Министерския съветъ по този законъ може да се измѣни или допълва законътъ за защита на нацията, законътъ за еднократния данѣкъ върху имуществата на лица отъ еврейски произходъ и глава II отъ закона противъ спекулата съ недвижими имоти, а също и други закони, ако това е необходимо за уреждане на еврейския въпросъ и свързанитъ съ него въпроси.

Чл. 3. Наредбитъ и разпоредженията на Министерския съветъ по този законъ подлежатъ на одобрение отъ Народното събрание. До одобрението имъ тѣ иматъ сила на законъ.

Тази разпоредба се отнася и до издаденитъ до влизането въ сила на закона наредби и разпореджения на Министерския съветъ по материятъ на закона.

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеивановъ: Има думата г-нъ министърътъ на вътрешните работи и народното здраве.

Министъръ Петъръ Габровски: (Отъ трибуната) Уважаеми г-да народни представители! Предлаганиятъ законопроектъ цели да създаде условия за по-правилното, по-бързото и по-резултатно уреждане на еврейския въпросъ у насъ.

Еврейскиятъ въпросъ и неговото уреждане занимава не само България. Той занимава почти всички страни въ Европа. Навсѣкжде е получилъ по-добро или по-лошо разрешение.

Като наблюдаваме, обаче, какъ въ другитъ страни се развива уреждането на този въпросъ, ние трѣбва да направимъ първата констатация — че когато първеначално се посегна за уреждане на еврейския въпросъ, съществуваха спорове, съществуваше pro и contra, съществуваша различни мнения относно въпроса дали трѣбва, въ защита на нацията, въ защита на нейнитъ интереси и нейното бъдеще, да се създадатъ ограничения за лицата отъ еврейски про-

изходъ или не. Много скоро, обаче, следъ като почне да се прилага единъ законъ, който цели уреждане положението на лицата отъ еврейски произходъ въ една страна, се констатира, че мърките, които сж били взети, сж не само навременни и полезни, но че сж и недостатъчни. Навсѣкжде ония, които сж поддържали, че еврейскиятъ въпросъ не се нуждае отъ едно специално уреждане, сж ставали съ течение на времето по-малко и по-малко. И днесъ навсѣкжде почти въ Европа, пъкъ и у насъ, малцина сж ония, които смѣтатъ, че еврейскиятъ въпросъ не се нуждае отъ специално регламентиране и че противъ лицата отъ еврейски произходъ не трѣбва да се взематъ по-специални и ограничителни мѣрки.

Втората констатация, която трѣбва да се направи, като се наблюдава развитието на уреждането на еврейския въпросъ, е, че въ никоя държава този въпросъ не е уреденъ съ едно единствено законоположение или съ една единствена наредба. Винаги и най-добритъ закони, и най-добритъ разпореджия по този въпросъ сж се оказвали недостатъчни, неподходящи или остарѣли, и съответнитъ власти сж се принуждавали винаги да създаватъ все по-нови и по-нови разпореджия — било законодателни, било административни. Еврейскиятъ въпросъ е единъ въпросъ живъ, единъ въпросъ, който се представлява въ различна свѣтлина, съ огледъ на различнитъ моменти, единъ въпросъ, който, поради своето естество и поради правата и интереситъ, които засѣга, не може да бѣде разрешенъ изведнажъ, съ едно само законоположение или съ една само разпоредба.

Третата констатация е, че навсѣкжде при уреждането на еврейския въпросъ се действува бързо, съ огледъ на поведението, което лицата отъ еврейски произходъ усвояватъ по едно дадено законоположение, съ огледъ начина, по който тѣ реагиратъ. Колкото тѣзи разпореджия, които засѣгатъ този въпросъ, сж били по-бързо, по-изненадващо издавани, толкова регламентирането, което тѣ сж целили, е дало по-добри резултати, е било по-ефикасно.

Г-да народни представители! Тѣзи три констатации можемъ да направимъ и у насъ. При разглеждането на закона за защита на нацията имаше споръ срѣдъ българското общество и срѣдъ народното представителство, дали единъ такъвъ законъ у насъ има мѣсто и дали мѣрките, предвидени въ него, сж необходими и полезни. Азъ смѣя да кажа, че днесъ убеждението и въ обществото, и въ срѣдитъ на различнитъ организации е свършено промѣнено. Днесъ ония, които смѣтатъ, че еврейскиятъ въпросъ не се нуждае отъ регламентиране, сж извънредно малко. Въ България днесъ всѣки политически мислещъ човѣкъ, всѣки човѣкъ, който се интересува отъ държавнитъ и общественитъ въпроси, вижда, че еврейскиятъ въпросъ трѣбва да бѣде регламентиранъ, трѣбва да бѣде уреденъ съ специални положения, различни отъ ония, които уреждатъ положението на другитъ националности въ държавата.

Г-да народни представители! Еврейскиятъ въпросъ не можа да се уреди и у насъ съ едно единствено законоположение. Законътъ за защита на нацията, който се създаде, макаръ и целешъ да обхване въпроса въ цялостъ, се оказа въ много скоро време недостатъченъ. Наложил се да се създаде специаленъ законъ за облагане съ еднократно данѣкъ на имуществата на лицата отъ еврейски произходъ. Наложил се, въ закона противъ спекулата съ недвижими имоти да се предвиди глава втора, която урежда положението на недвижимитъ имоти на лицата отъ еврейски произходъ. Тѣзи три законоположения, действащи у насъ днесъ, които уреждатъ еврейския въпросъ, много бързо станаха недостатъчни. Въпрѣки тѣхното прилагане, днесъ констатираме, че много страни на еврейския въпросъ въ България, много прояви на лицата отъ еврейски произходъ не сж достатъчно регламентирани, и че тѣзи законоположения, макаръ и добри, макаръ и полезни, макаръ въ момента на тѣхното издаване да сж имали своето достатъчно действие и да сж изиграли своята роля, въ днешния моментъ се явяватъ недостатъчни.

Азъ ще се опитамъ, г-да народни представители, само съ нѣколко примѣра да обоснова тази своя мисль. Законътъ за защита на нацията се прилага вече година и нѣколко месеци. Не е приложено само онова постановление, което даваше право на Министерския съветъ да опредѣля специално мѣстожителство на лица отъ еврейски произходъ, да създаде „гето“. Всички други постановления отъ закона за защита на нацията сж приложени. Извършва се и ликвидацията на търговскитъ и индустриалнитъ предприятия, предвидена въ чл. 25. Досегащото приложение на закона показва, че нѣкои въпроси не сж уредени

достатъчно правилно — преди всичко въпросътъ за привилегированитъ лица отъ еврейски произходъ по чл. 33. Първоначално предполагаме, че такива лица ще бѣдатъ малко, че тѣ ще бѣдатъ изключения. Практиката показва, че тѣ сж голѣмъ брой. Създаде се едно положение крайно нежелано, което въ много отношения прави фактически законъ неприложимъ, особено при тълкуването, което Върховниятъ административенъ съдъ даде на текста на чл. 33. Споредъ това тълкуване броятъ на лицата, които се ползватъ съ привилегии по членъ 33, се изключва отъ общия брой на лицата, които съгласно членове 25 и 26 могатъ да продължатъ да упражняватъ професията си. Евреитъ, ползващи се съ привилегии, увеличиха още повече броя на лицата отъ еврейски произходъ, по членове 25 и 26, които можеха да продължатъ да упражняватъ професията си. Доиде се до положение каточе законътъ не предвижда ограничения за евреитъ въ нѣкои професии и каточели евреитъ пакъ могатъ свободно, безъ ограничения, да упражняватъ професията, които сж упражнявали.

Създаде се и друго аномално положение съ привилегията за доброволцитъ отъ войнитъ. Маса лица отъ еврейски произходъ, които презъ миналитъ войни сж поднесли единъ чай на нѣкоя гара на нѣкой боленъ войникъ, успѣли тогава да се запишатъ по каквото и да е съображение за доброволци, макаръ никога да не сж видѣли война, никога да не сж видѣли оръжие, и днесъ се ползватъ съ привилегии. Явно е, несъмнено е, че тѣзи привилегии, тѣзи отстъпки, които законътъ направи, не постигнаха целта, която той гонѣше, и че не урежда въпроса достатъчно правилно.

Не е уреденъ въпросътъ за разграничението между лицата отъ еврейски произходъ и лицата отъ български или другъ произходъ — ограничение въ тѣхното взаимно обичуване, за да не си въздействуватъ едни на други. Лицата отъ еврейски произходъ днесъ се ширятъ свободно въ всички български срѣди и съ своитъ настроенія, политически и стопански, съ своитъ убеждения сж мѣчатъ да влияятъ върху българското общество. Въпрѣки ограничителнитъ мѣрки и на закона, и на администрацията, които се взематъ по отношение на тѣхъ, тѣ не преставатъ съ това си поведение, и става наложително да се взематъ други по-ефикасни мѣрки, които да могатъ да предотвратятъ тази тѣхна дейностъ. Постапването на закона за защита на нацията въ това отношение, макаръ и добри, макаръ и правилни, се оказватъ недостатъчни. Необходимо е да се създадатъ положения, които да могатъ да отдѣлятъ евреитъ отъ българитъ.

Г-да народни представители! Нѣма резултатъ и отъ нѣкои стопански ограничения, които се наложиха на евреитъ съ закона за защита на нацията. Действително законътъ предвиждаше аризиране на известни предприятия, но това е предвидено по единъ начинъ, който фактически дава възможностъ на лицата отъ еврейски произходъ пакъ да работятъ въ предприятията си.

Единъ народенъ представител: Пакъ тѣ командуватъ.

Министъръ Петъръ Габровски: Прикрити съ това, че участвуватъ само съ 49%, тѣ винаги намиратъ възможностъ фактически да бѣдатъ господари на предприятията, и, както подсказва единъ отъ г-да народнитъ представители, да командуватъ тѣзи предприятия. Аризирането, така както бѣше предвидено по закона за защита на нацията, е единъ начинъ недостатъченъ, неефикасенъ, за да може да се постигне резултатътъ, който се целѣше. Участието на лица отъ еврейски произходъ, макаръ и съ 49%, въ стопанскитъ предприятия, въ които има и българи, прави илюзорно ограничението, което законътъ искаше да създаде — да не могатъ лицата отъ еврейски произходъ да участвуватъ активно, командно въ известни стопански области на нашия животъ. Въ това отношение сжщо сж необходими допълнителни мѣрки, за да се постигне желанитъ резултатъ.

Другъ единъ примѣръ. За съжаление, намѣриха се у насъ нѣкои българи, които по едни или други причини ставатъ подставени лица на лица отъ еврейски произходъ и по този начинъ прикриватъ и закриватъ тѣхната дейностъ. Това положение, съ огледъ целитъ, които има законътъ за защита на нацията, съ огледъ интереситъ на държавата, съ огледъ най-голямъ на нашето достоинство, не би трѣбвало да се допуска. Това е едно изключение, което създава условия за корумпирание на известни срѣди, което създава условия, шото лицата отъ еврейски произходъ да се натиснатъ даже на нѣкои мѣрки, които законодателната и изпълнителната власть е взела по отношение на тѣхъ.

Его, г-да народни представители, тѣзи положения и много други такива, които съществуват и които могат да се изброят, налагат да се вземат известни допълнителни мѣрки отъ ограничително естество по отношение на лицата отъ еврейски произходъ, за уреждане на така наречения еврейски въпрос у насъ.

Поставя се наредъ съ това и въпросътъ: по какъвъ начинъ трѣбва да бъдатъ взети тѣзи мѣрки? Дали съ едно допълнение на закона за защита на нацията и другитѣ закони, или го нѣкакъвъ другъ начинъ?

Г-да народни представители! Яви се нужда отъ допълнение и на глава II отъ закона противъ спекулата съ недвижими имоти. Г-да министритѣ на финанситѣ и на правосъдието, които прилагатъ тоя законъ и които правятъ доклади по него предъ Министерския съветъ, се обясняватъ съ рѣдъ недостатѣци на закона, съ рѣдъ непълноти. Досега съ постѣпили къмъ 12,000 декларации за ликвидирани на еврейски имоти. Отъ тѣхъ съ разглеждани 5,300. При разглеждането на тѣзи 5,300 декларации г-да министритѣ сѣ намѣрили, че е необходимо законътъ противъ спекулата съ недвижими имоти да бѣде допълненъ съ 19 различни положения. Сжитиѣ г-да министри казватъ и твърдятъ, че тѣ не могатъ да деклариратъ, дали утре или други денъ, когато се занимаватъ съ нѣкоя нова декларация, нѣма да изпъкнатъ още 19 положения, които оставатъ не регламентирани.

Наредъ съ това, както казахъ и преди малко, за да може законътъ за защита на нацията да бѣде ефикасенъ, за да може той да постигне по-бързо резултата, който цели, необходимо е, мѣрките които се взематъ по уреждане на еврейския въпрос, да не бъдатъ предварително известни. Необходимо е по отношение уреждането на този въпрос да се действува изненадващо. Не е тайна за никого, че лица отъ еврейски произходъ, бранейки своитѣ интереси, бранейки своята теза, не се спиратъ предъ никаква срѣдства, за да осуетятъ прилагането на известни законоположения, да създадатъ прѣчки при прилагането на закона, да направятъ прилагането на закона илюзорно. За да бѣде то ефикасно, необходимо е създаване възможността за една бързина, за едно по-лесно уреждане на въпроса и, както казахъ, за едно уреждане изненадващо, безъ да бѣде предварително известно. Ако пристѣпимъ къмъ уреждане на този въпросъ посредствомъ законодателни актове, посредствомъ закони, естествено е, че ще се срещнатъ голѣми затруднения. Народното сѣбрание не винаги заседава. Освенъ това, то е длъжно, по необходимостъ и съ огледъ на по-добрата работа, която трѣбва да даде, да слѣдва известна процедура. Уреждането на този въпросъ съ специални закони или съ допълнения на съществуващитѣ закони ще създаде голѣми неудобства. Именно поради нуждата да се създадатъ известни допълнения къмъ съществуващитѣ закони, да се уредятъ нѣкои подробности въ тѣхъ, да се засилатъ ограничителнитѣ мѣрки, които се взематъ противъ лицата отъ еврейски произходъ, стана нужда да се поиска отъ васъ да гласувате единъ законъ, съ който да се натовари Министерскиятъ съветъ да взема необходимитѣ мѣрки, било съ общи наредби, било съ отдѣлни разпорѣждания, съ които наредби и разпорѣждания да действува за доуреждането на еврейския въпросъ, като тѣзи наредби и разпорѣждания биха могли да измѣнятъ и допълнятъ съществуващитѣ въ въпроса закони — закона за защита на нацията, закона за облагане съ еднократенъ данѣкъ лицата отъ еврейски произходъ, закона противъ спекулата съ недвижими имоти и другитѣ закони, които засѣгатъ еврейския въпросъ.

Г-да народни представители! Законопроектътъ предвижда, че тѣзи наредби и разпорѣждания ще подлежатъ на одобрение отъ Народното сѣбрание. До одобрението имъ, обаче, тѣ ще могатъ да бъдатъ прилагани, ще могатъ да бъдатъ поставени въ действие.

Азъ зная, г-да народни представители, че има нѣкои отъ васъ, които смѣтатъ, че съ подобенъ начинъ на законодателствуване не биха могли да се достигнатъ резултати, защото съществувала опасността, че, като се предостави уреждането на този въпросъ на Министерския съветъ, Министерскиятъ съветъ можелъ да отстъпи отъ своитѣ начала, които сега сѣ въведени и приложени, и можелъ да създаде единъ по-мекъ режимъ за лицата отъ еврейски произходъ. Г-да народни представители! Това е възможно теоретически. Азъ не мисля, че нѣкой отъ васъ би смѣтналъ сериозно, че едно прѣдсѣтелство, което и да бѣде то, въ днешнитѣ времена, при наличността на законитѣ, които изброихъ, и специално на закона за защита на нацията, би използвало това право, което предлаганиятъ законопроектъ му дава, за да намали създаденитѣ ограничения за лицата отъ еврейски произходъ.

Законопроектътъ, както ви го излагамъ и мотивирамъ, както е мотивиранъ и съ мотивитѣ къмъ него, както се мотивира и съ духа на текстоветѣ, има за целъ не да намалва ограниченията противъ лицата отъ еврейски произходъ, а да увеличи ония ограничения, които съществуватъ досега.

Г-да народни представители! Може би ще се направи възражение по законопроекта, че той дава пълномощия на изпълнителната властъ и че това евентуално не би било допустимо. Въ миналата сесия вие имате възможностъ да се занимаете съ единъ аналогиченъ законопроектъ, който целѣше да даде право на Министерския съветъ да урежда нѣкои бързи, неотложни въпроси, засѣгащи новоосвободенитѣ земи. Този законопроектъ се гласува, защото отъ дебатитѣ, които станаха тукъ, стана ясно, че единъ подобенъ начинъ на действие не съдържа въ себе си нищо противъ конституционно, че, напротивъ, той е единъ начинъ на действие, който при известни изключителни моменти и при известни специални случаи има мѣсто на приложение и трѣбва да бѣде приложенъ. Такъвъ е случаятъ и днесъ. Не се касае само за изключителни времена. Еврейскиятъ въпросъ, независимо отъ това, дали е урежданъ въ време на война, въ военно време, или е урежданъ въ спокойно време, не може да бѣде правилно и добре уреденъ безъ рѣшѣтъ на изпълнителната властъ — естествено, въ една опредѣлена насока — да бъдатъ развързани.

Нуждата отъ тия прѣва на Министерския съветъ, на изпълнителната властъ се явява не само вследствие на изключителнитѣ времена, въ които живѣемъ. Тя се явява отъ особения характеръ на въпроса, който има да се регламентира.

Азъ смѣтамъ, че при тия обяснения, които ви давамъ за насоката, въ която Министерскиятъ съветъ ще има да прилага правата, които ще му се дадатъ съ този законопроектъ, опасността, отъ която нѣкои се страхуватъ, не съществува.

Г-да народни представители! Еврейскиятъ въпросъ у насъ, както и навсякъде въ Европа, е единъ голѣмъ и важенъ въпросъ. Той е голѣмъ и важенъ, както съмъ ималъ случай да кажа и въ миналото, не само поради това, че засѣга известна категория граждани, които по своя мнѣталитѣтъ, по своя произходъ, по своя навикъ, по своитѣ вредни качества могатъ да бъдатъ вредни за държавата и за нацията, но и затова, защото у насъ е установено несъмнено, че, въпрѣки съществуващитѣ закони, въпрѣки защитата, която се даваше въ миналото на лицата отъ еврейски произходъ, въпрѣки непрестаннитѣ и многократни предупреждения, които се отправяха къмъ тѣхъ, тѣ, лицата отъ еврейски произходъ, не разбраха стремѣжа на българския законодатель да регламентира еврейскиятъ въпросъ съ едно единствено разпорѣждане и да се създаде едно нормално положение за тѣхъ. Тѣ не взеха поука нито отъ мѣрките, които се взеха у насъ, нито отъ мѣрките, които се взеха въ чужди страни.

И днесъ лицата отъ еврейски произходъ въ България сѣ решително противъ политиката и противъ интереситѣ на българската държава. Тѣ сѣ противъ ония мѣрки, които българската държава взима за своето национално обзѣнение. Тѣ сѣ решително врагове и на силитѣ отъ Осѣга, на всички ония, които работятъ за една нова, за една обновена Европа. Самиятъ този фактъ доказва, че ние трѣбва да погледимъ на еврейския въпросъ у насъ още въ този моментъ достатъчно сериозно и да вземемъ всички мѣрки, за да напираме всѣка възможностъ на която и да било лице отъ еврейски произходъ да увери или да попрѣчи съ каквото и да е на българската нация и на българската държава.

Г-да народни представители! Това сѣ, много накратко, съображенията, които искахъ да изложа предъ васъ въ защита на предложението ви за гласуване законопроекта.

Накрай искамъ да ви отправя единъ апелъ: да гласувате този законопроектъ съ убеждението, че той ще дойде да допринесе за реализирането на оная цѣлостна политика, която българската държава и българското управление, всѣко съ народното представителство и българския народъ, слѣдва неуклонно съ огледъ голѣмитѣ, жизненитѣ интереси на българската нация и на бъдеща Европа (Ръкоплѣскания)

Предсѣдаващиятъ д-ръ Петъръ Кюсеяновъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Иванъ Петровъ.

Иванъ В. Петровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! По сложения на разглеждане законопроектъ азъ заявявамъ още отъ самото начало, че заемамъ едно отрицателно отношение по съображения принципи, които ще изложа предъ васъ накратко.

На първо място ще разгледам въпроса за възможността, този законопроект да бъде внесен от правителството и представен на вниманието на народното представителство и, на второ място, ще разгледам съдържанието, същността на този законопроект.

Г-да народни представители! Както от мотивите към законопроекта, така и от изложението, което направих уважасмий г-н министър на вътрешните работи пред вас, се вижда, че управлението е поставено в затруднение да приложи съществуващите закони, които засягат еврейството у нас. Аз съм дори учуден от мотивите, които ни се изнесоха днес и които съм изложил към законопроекта. Аз намирам тия мотиви неоснователни, намирам ги не от естество да оправдават искането от страна на управлението да му се дадат специални полномощия от народното представителство, за да се справи със еврейството. Мене ме учудва това, аз не съм сръщал при други закони такова признание на правителството, каквото то прави сега — че то не могло да се справи с приложението на тия закони, които уреждат еврейския въпрос, и които само е поискало от Народното събрание да гласува, по причина на опозицията, на обструкцията, която се прави от страна на еврейството. Аз мисля, че едно такова признание...

Министър Петър Габровски: Моля, моля, такава теза не съм поддържал.

Иван В. Петров: Аз мисля, че нищо не изопачавам от това, което е казано в самите мотиви към законопроекта, въ които се признава, че е нужно да се дадат на правителството такива полномощия поради това, че то се е натъкнало на опозиция, на саботиране — употребена е в мотивите тая дума — на спънки от всякакво естество, които пречат да се приложат законите, които правителството е искало от нас и които ние сме му гласували. Ако действително у нас дотам са стигнали работите, че не могат да се прилагат тия закони, че се саботират от тези, които засягат, а може би и от известни органи на властта, които съзнателно улесняват саботирането им, или от някои сръди, които улесняват, както каза г-н министърът, осуетяването на ония постановления, които засягат стопанската дейност на евреите, аз мисля, че при това положение управлението, след като има опита, след като се е натъкнало на тези спънки, трябва да се отнесе до народното представителство, да сезира Народното събрание с съответните закони или съ съответните допълнения на тия закони. Защо се иска именно по този път, който се предлага в законопроекта, да се законодателствува? Оставям въпроса за признаването на това безсилие, за саботажи и пр. и дохождам на въпроса за формата.

Не може въ никакъв случай, г-да народни представители, да се иска от народното представителство, то да делегира своите права на Министерския съвет, било по еврейския въпрос, или по който и да е друг въпрос.

На еврейския въпрос аз не отдавам това значение, което му отдава г-н министърът, защото за мене от разрешението на еврейския въпрос не зависи нито победата, нито изхранването на населението, нито стабилността на нашите финанси, нито нашата стопанска дейност, нито това, което днес се чувства като необходимост, като повеля за целия български народ. За мене не е така важен този проблем — аз ще се върна малко по-късно на него — за да се иска сега даването на полномощия на правителството. Аз считам, че трябва да има нещо извънредно, страната трябва да е в голяма опасност, дори по-голяма и по-страшна от тази, която е предвидена в чл. 47 от конституцията, за да се искат полномощия. Аз дължа да заявя — никой въ тази сграда няма да ме опровергае — че народното представителство не може да дава полномощия. Институцията на полномощията я няма в конституцията, която е нашият основен закон, тя не ни делегира такива права. Ако ние я изоставим, ако ние абдикираме от нашите права, ние ставаме вече излишни като Народно събрание.

Единственият случай, когато може да се законодателствува без Народно събрание, без народна воля, без израз на народа, без думата на Народното събрание, това е случаят, упоменат в чл. 47 на конституцията. Чл. 47 от конституцията казва, кога може да се законодателствува без Народно събрание, в смисъл кога изпълнителната власт може да издаде наредби, повели, които имат силата на закон. В чл. 47, даже и при тези изключителни обстоятелства, при които управлението трябва да действа, не са предвидени полномощия. Основният закон ограничително дава право на правител-

ството да издава наредби, които имат силата на закон. Това е смисълът на чл. 47, който казва: (Чете) „Ако би държавата да се заплашва от някоя външна или вътрешна опасност, а Народното събрание не би могло да се свика, то само въ такъв случай Царят, по представление на Министерския съвет и под обща отговорност на министрите, може да издава наредби и да прави разпоредения, които имат задължителна сила като закон.“

Министър Петър Габровски: Това е без съгласието на Народното събрание. Ние сме юристи, г-н Петров. Нека да правим разлика между случаите по чл. 47 от конституцията и случая като този. Първият е без съгласието на Народното събрание, а вторият е с съгласието на Народното събрание.

Иван В. Петров: Аз именно това разграничение правя, че, когато Народното събрание не може да се свика, има единствен случай, когато законодателната инициатива принадлежи на изпълнителната власт и тя може да законодателствува без законодателната власт.

Министър Петър Габровски: Но и без да пита, без да е натоварена от законодателната власт.

Иван В. Петров: Разбира се.

Министър Петър Габровски: Ако бяхме при случая на чл. 47 от конституцията, този закон нямаше място, той нямаше да се внесе, нямаше да се иска неговото гласуване. Това са две съвършено различни области. Ние сме по-скоро в областта на чл. 43.

Иван В. Петров: Аз бих желал по-скоро да ни кажете, кой член ви оторизира, защото такъв член от конституцията няма. Чл. 43 предвижда друго правило: „Българското царство се управлява точно според законите“...

Министър Петър Габровски: И това е един закон, по който ще се управлява българското царство.

Иван В. Петров: Моля Ви се. — ... „които се издават и обнародват по начина, който е показан в конституцията.“ А по какъв начин се създават законите, казва чл. 44 от конституцията: (Чете) „Ни един закон не може да се издаде, допълни, измени и отмени, докле той по-напред не се обсъди и приеме от Народното събрание.“ Нещо повече, законодателят отива дори дотам, като казва в чл. 45, че „приетият от Народното събрание закон се представя на Царя за утвърждение“, а в чл. 46 — че „след като се утвърди от Царя, законът въ пълния си текст трябва да се обнародва. При обнародването на закона трябва да се каже, че той е приет от Народното събрание. Никой закон няма сила и действие, докле той не се обнародва.“ Това е смисълът на основния закон.

Министър Петър Габровски: Този закон няма да следва друга процедура.

Иван В. Петров: Вие не можете да посочите текстът въ основния закон, който да е въ сила за нас, народното представителство, въз основа на който да искате тези полномощия. Ето защо аз по начало ви казвам, че този законопроект не може да се внесе, а още по-малко — да бъде приет от народното представителство. Аз казвам, че не само по принцип, но и по форма, този законопроект не може да бъде внесен, не може да се даде мандат на Министерския съвет да законодателствува.

Г-да народни представители! Аз очаквах, въ обясненията си г-н министърът да се позове на закона, който гласувахме въ миналата сесия, с който развръзахме ръцете на Министерския съвет да действа бързо въ присъединените български земи, допреди една година въ робия, с оглед именно на една дейност въ тези земи, с оглед на обстоятелствата въ нашата страна, с оглед на едни комплицирани отношения, които са били създадени там, с оглед на това, че когато българската власт отиде там, тя намери други законоположения, които довчерашните владетели на тези земи са били установили, с оглед на особеното положение както въ Тракия, така и въ Македония.

Когато се даваше този мандат на Министерския съвет, той се даде със съзнанието, че ще се уреждат текущи въпроси; например, днес ще се обади по телефона областният директор, ще докладва на министъра, че се е натъкнал на такова и такова положение, че изселниците изоставят имотите си, че други искат да влязат, че бивши изселници искат да се върнат — най-комплицирани въпроси — и с оглед на едно съзоз действие министърът да му даде нужните нареджения. Както каза онзи ден и г-н министърът на финансите, ние не дадохме право на Министерския съвет да гласува нови данъци, нови облагания — което нашият основен закон не позволява — а му дадохме възможност да гласува кредити, за да посреща текущите нужди. Азъ ще кажа, че действително за такива случаи ще бъде непростено, ако управлението не бъде улеснено да вземе своевременно и бързо съответните мерки.

Азъ знам, че ще се позовете на този прецедент, но въ всички случаи не бих желал, г-не министри на вътрешните работи, да се възползват от това благоразположение, от това доверие, което намирате в народното представителство. Вие търсите сега повод да кажете, че вече има един прецедент, за да внесете законопроект, с който да се дадат пълномощия на Министерския съвет, които не са в интереса — ще ви го кажа — не само за текущите работи, за ежедневието в нашата държава, но които ще имат много голямо отражение в съзнанието долу на народа. Защото, ако ние тръгнем по този път, да считаме, че вече няма нищо трайно, че няма нищо стабилно, че никоя институция у нас вече не е трайна, че под влиянието на времето, под настроение — този вътрешен духнало, онзи вътрешен духнало — се изменя всичко, ние не можем да законодателствуваме. Азъ считам, че ако ние тръгнем по този път, ще видим долу в народа да се създава едно отрицателно съзнание, и престижът на всички институции да бъде подорвен. Но като се подорви престижът на институцията народно представителство, не по малко ще се подорви и престижът на управлението. Да не говорим за други институции, когато ще се помисли, че всичко вече е възможно.

Каквото и общество да бъде, каквато и страна да бъде, тя трябва да има закони, които да са органически, трайни, задължителни за всички, да не може всеки ден да се изменят и мимо тях да се действа. Така ще се даде възможност на масата да ходи долу: виждате ли, за постигането от изпълнителната власт на такива и такива резултати не са защитат основните закони, намират се прелъзи, врати, за да се заобиколят законите, а само ние долу ще понасяме безпопотно и без приказки всяка законна норма.

Азъ мисля, че ще се прочикнете от мисълта, която дандирамъ. Ако живее това Народно събрание, то е единствено, защото има конституция, има органически закон, чрез който то е създадено. Когато се говори за конституция, всеки с най-голяма сериозност трябва да спре вниманието и разума си върху въпросите, които са свързани с приложението или нарушението ѝ.

Тукъ не се касае за недовърше. Ние сме ви дали хиляди доказателства за довършето, което ви оказваме. Вие не можете да се оплачете. Никоя Камара не е обличала с такова голямо доверие управлението, както настоящата Камара. Но не бива да се стига до крайност и да се иска от законодателната власт, от народното представителство да абдикира от своите права на законодател, да ги джирова на Министерския съвет, което основният закон не позволява, което основният закон забранява. Но не е само това. Ако ние тръгнем, по този път, както ви казахъ, ние поддържаме почтката на институцията Народно събрание. Ние ще създадем впечатление долу в народа, че тази институция е нещо ефемерно, че Народното събрание се е поддало на настроения и че то се дирижира изключително от изпълнителната власт.

Г-да народни представители! Тукъ се изтъкнаха и мотиви за даването на тия пълномощия поради същността на материята за еврейството. Споредъ г-на министъра на вътрешните работи, проблемата за еврейството е една голяма проблема, проблема, едвали не съвзана и с „нова Европа“. Азъ не знам каква ще бъде бъдещата нова Европа. Ние съвсем и съвсем сме обвързани с създаването на нова Европа и сме готови на всички жертви за издържането на победата. Азъ знам, че за България, за

българския народъ има два големи врага: болшевизмътъ и английското господство, английскиятъ стремежъ за владичество. Това са двата големи врагове за българския народъ днесъ. 50-ти хиляди евреи в България, от които 12,000 са дали само имотни декларации, каква роля могат да играятъ в България относно готовността на българския народъ да вземе участие в изграждането на бъдеща нова Европа?

И другъ пътъ съмъ казвалъ и други са го казвали отъ тази трибуна: еврейството може да е играло една разлагаща роля, може да е обсебвало управлението или стопанския животъ на велики държави и затова тѣ имаха основание да искатъ да се справятъ с него, да ликвидиратъ с него, да търсятъ известни мерки, за да се справятъ с него. Но азъ питамъ: това еврейство в България, противъ което толкова се вика, каква пагубна роля е играло въ живота на България, каква разлагаща роля е играло въ живота ни, кога се е домогнало да вземе управлението и да упражнява някаква роля въ управлението на страната? Ако то чрезъ умения си, чрезъ способността си може да вземе едно активно участие в нашия стопански животъ, въ изграждането на нашата търговия и индустрия, азъ не намирамъ, че това е нещо зловредно. Ако еврейството в България е създадо нещо, то е национален капитал, с който българската държава може да разполага. Това и другъ пътъ съмъ поддържалъ. Азъ предвидахъ навремето, казахъ го — при другъ случай ще имамъ възможностъ да поразгърна малко по-нашироко този въпросъ — че нашите отношения къмъ еврейството ще иматъ отражение в нашия стопански животъ. Още навремето казахъ: г-да, навлизаме въ една материя на стопанството; искате да ограничимъ еврейската стопанска дейностъ — добре, да я ограничимъ, но недейте унищожава известни предприятия, които са извънредно ценни за насъ; тръгваме по една процедура, която няма да ни даде добъръ резултатъ, която ще даде още по-малко каквѣ и да е резултатъ, ако бъде установена съ специаленъ законъ, чрезъ пълномощия. Натъкнахме се на скандални работи при приложението на закона за защита на вациата. Азъ съмъ сигуренъ въ едно, че ще бъдатъ разстроени, ще бъдатъ разнебитени много предприятия, които са нужни за българската държава. Наблюдаваме и друго, че — както казва народътъ — се напъхватъ вече гушите на известни хора. Но азъ не виждамъ какво печели отъ всичко това българската държава. За хора, които не бѣха опетнени, заслужено или незаслужено, вече започва да се злослови. По-рано имаше другъ начинъ да се опекаватъ хората, сега започватъ да казватъ: този влѣзе въ това предприятие, този влѣзе въ онова предприятие, какво става тамъ, какво става тукъ и пр. и пр. Дори дойде се да се прави упрекъ на всеки който е влѣзълъ въ еврейско предприятие — защото билъ влѣзълъ тамъ като прикрытие! Отъ една страна се казва, че не може да съществуватъ еврейски предприятия, че трябва да има 51% български капитали, а отъ друга страна, като влѣзе някой българинъ, казва му се: вие влизате като прикрытие вътре!

Азъ не мога да разбера това. Въобще ние влѣзохме въ единъ затворенъ кръгъ, и какъ ще излѣземъ отъ него, не знамъ. Още тогата предвидахъ, че ще стигнемъ до такова положение. Не желая да бѣла пооръкъ, но ще ви кажа: взематъ се еврейските недвижими имоти, но какъ ще се ликвидиратъ, какъ ще се раздаватъ жилищата и какво ще бъде — ще чакаме да видимъ. Азъ считамъ, че се тръгна по единъ погрѣшенъ пътъ и този погрѣшенъ пътъ не може освенъ да ни заведе къмъ погрѣшни последици. Но понеже говоримъ за еврейството азъ питамъ: каква вина иматъ тѣзи хора у насъ? Ако действително тѣ бѣха желали, бѣха обсебили една голяма частъ отъ нашата стопанска активностъ, ако въ известенъ отрасълъ на промишлеността, на търговията бѣха станали магнати, няма да се стѣсня да кажа: дайте да ги ограничимъ! Тамъ вече имаме морално право. Шомъ отъ нуждите на българската действителностъ се изисква, дайте да ги ограничимъ. Дори ако считаме, че известенъ браншъ, известна индустрия може да се национализира дайте да го стоимъ! Азъ съмъ противъ национализирането, защото знамъ, че търговия и промишленостъ живѣятъ, проспериратъ, докато са въ ръцете на частната инициатива. Говоря за търговия и индустрия въ голямъ мащабъ. Така че, ако се наложе известни ограничения, ние можеме да ги направимъ. Но това не става. Следователно, въ стопанската областъ съ еврейския въпросъ считамъ, че се върви по погрѣшенъ пътъ. И затова стигаме до тѣзи осъдителни последици.

който тепърва ще има да играят — ще ви го кажа още един път — разлагаша роля в нашия живот, защото може би често пъти ще се злослови, ще се приказва за злото повече, отколкото то съществува в действителност.

Но аз чух тук да се подига и друго едно основание, за да се иска да се даде пълномощия на Министерския съвет, именно, че много хора от еврейски произход били доброволци, че много хора носили ордени за храброст. Ами че ако тази констатация е вярна, тогава как можем да вадим заключение, че нкой бил доброволец, бил поднесъл един чай нкъжде, та не следвало да го освободим от постановленията на закона за защита на нацията!

Аз не гледам на нщата така леко. Аз знам, че по онова време никой не бше заставен да огива доброволец. Аз знам, че всъщност предпочиташе и се чувствуваше по-добре да не е в редови на армията, а да си стои вкъщи, да си гледа търговията и работата. Фактът, че по онова време е имало между евреите хора, които с били готови да изоставят семействата си и да бъдат в услуга на държавата, макар само да с поднесли един чай, да вършат едно благотворително дело, за което ние сега организираме специални екипи на „Червения кръст“, към които искаме да привлечем и децата си, за да извършват тази работа, показва, че нма нищо непочтено и не трбва сега спрямо тия хора да си служим с този аргумент и да не гледаме на тх като на доброволци. Но аз съм засегнат и от другия аргумент, г-да, — той се повтори нколко пъти — за тия от евреите, които с получили ордени за храброст. Аз с всичката си воля, с всичката си енергия реагирам, протестирам против това да се казва, че тия ордени за храброст, тия скромни знаци, които българската държава чрез своите военачалници тури на гърдите на известни храбрии, на тзи, които опълча, с били раздадени безогледно.

Д-ръ Петър Шишков: А процесът Алкалай?

Иван В. Петров: Моля. — Аз мога да твърдя за честта на тия запасни офицери, които бха натоварени да закачат тоя орден, че не може да се говори така, защото иначе ние ще подбием значението на ордена за храброст.

Дочо Христов: А Фридман нмаше ли орден за храброст, и пак го обесиха?

Иван В. Петров: Когато се даваше орден за храброст, особено на воиниците, ние знаете, че се осигуряваше ротата да посочи хората, непосредственият началник да ги посочи, и тогава им даваша ордени. Нима дотам трбва да стигнем, г-да, та от това да вадим аргумент против еврейството?

Нима, г-да народни представители, тзи, които се биха заедно с нас, не заслужават една по-малка участ? Аз не съм жесток човек, нмам жестоко сърдце и не желая с омраза да се управлява и с омраза да се създават закони. Ше бжда безпоощаден, обаче, към тзи, които предателствуват. Уловете ги, посочете ги, предайте ги на съдилищата и нека получат не друго, а смъртното наказание.

Но не виждам това да се прави. Аз не зная колко евреи досега с осъдени и разстреляни като предатели. Разправят, че се криели по таваните, слушали радио, давали сигнали през кумините и пр. Тзи работи винаги може да се разправят, но ако има такива случаи — заловете виновните, да бъдат осъдени и публично да ги разстреляме! А ако с много такива случаи, тогава е извинително и можем да кажем: действително тук има една расова смраза към България, тия хора с чужди на нашите национални стремежи, т с чужди на целите на нашата политика; и понеже това е вече масово явление у тх, дайте да ги вземем всички тх и да ги поставим по лагери ли, по острови ли, да се справим с тх, да ги експедираме! Но така да говорим само, без да имаме реални факти — считам, че не с аргументи, които трбва да се поднасят на народното представителство.

Г-да народни представители! Аз моля по отношение на този въпрос да нма увлечение. Гласува се законът за защита на нацията. Неговите рамки, по моя преценка, не с малки. Ако считате, както казах, че не е достатъчно това, което се взема като данък от евреите,

че можело повече да се вземе, и аз ще вдигна ръката си, както я вдигнах за закона за еднократния данък, който се наложи на лицата от еврейски произход. Защото, когато с нужди србства за българската държава, тя ще ги вземе където ги намри. Не бива, обаче, да се внася едно нечовешко отношение, едно жестоко отношение към хората, много от които, ви казвам, имат заслуги за нашето стопанство, много от които с били заедно с нас за нашата отечествена кауза, много от които с оставили костите си там, където ги оставиха и нашите другири, много от които носят и досегашните от посто на честта. Да не се увличаме от това, какво се вършело другаде, защото другаде велики държави мже да имат своето основание и оправдателни причини и да си позволяват това, но малка България нека, за Бога, да не надмива Словашко, защото самс Словашко ние искаме да надминем. Аз зная, че в Италия, една велика държава, която е една от силите на Осьта, и в които две страни има оторитарни режими, тази хайка против евреите, която се устройва в Словашко, я нма с такива размери. Онзи ден се върнаха наши стопански деятели от Италия. Аз ги попитах: какъв е хаят на тзи хора там? Знаех и от порано положението. Е добре, искаме ли ние, ние да правим по-голяма политика от Италия или от Испания по този въпрос? Най-хубавата политика, която бихме направили в днешно време, е да работим за победата. Аз не виждам, каква политика да се парализира в България, не виждам, духът в България да се покрусва от нква си дейност на евреите. Аз казвам: дайте да запазим този дух у българския народ, който миналата година така сърдечно србнаше и изпращаше германските войничета, които отиваха на юг. Аз бих желал, този дух да пребвде и в нашата младеж, в нейната душа да се бли над нейното съзнание, за да нмаме прояви такива, каквито се констатира в училищата, каквито се констатира в напоследък, за жалост, и в казармените помещения. Аз не зная дали за това с виновни евреите. Там да се проявим като рицари, като вбни и предани съюзници, да изпълне българинът в истинския си лик, вълика на победител, вълика на един доблестен воин, какъвто се е проявил в миналото.

Ето защо, без да се простирам върху тази материя, без да навлизам в подробности, без да оспорвам работи често пъти измислени, плод на клюка, злоба и завист на тзи, които имат, криво или право, едно отношение по този еврейски въпрос утвърдено в тх, аз заключавам и моля народното представителство, устоявайки на даденото ни народно доверие, да пазим тази институция — Народно събрание. А ние ще я пазим, като искаме, што законите, които се прокарват, да се прокарват по установения ред в самота конституция. Ние нмаме право да абдикираме от своите права, ние не можем да изневътряваме на българския народ, на тзи, които ни пратиха тук. Т н пратиха не да джиросаме правата си на управлението, а ние да кажем какво трбва да стане. Ние трбва да гласуваме както всъщност кредит, така и всъщност закон, както повелява конституцията. Това е моята апел към вас, г-да. Ако ние не направим това, ние счтем клон, върху който стоим, и става излишна институцията Народно събрание.

Аз отправям един апел и към правителството. Апелът е следният. Г-да! Давали сме ви, ще кажа, наше безгранично доверие — то никой път не ви е отказано. Ето защо аз ви моля: оттеглете този законопроект и внесете догт; или когато ще внасяте законопроект, да го внесате по посочения от основния закон конституционен ред.

Това е моето разбиране по законопроекта, сложен на разглеждане.

Председателствуваш д-ръ Петър Косичанов: Има думата народният представител г-н Димитър Андреев.

Димитър Андреев: (От трибуната) Г-да народни представители! Съ този законопроект, предложен ни от министъра на вътрешните работи, от нас се иска да признаем правото на Министерския съвет да взема всякакви мри и да издава всякакви разпоредби с сила на закон за разрешаване на еврейския въпрос. Съ други думи, правителството иска от нас да се откажем въ негова полза от част от нашата законодателна власт, от част от нашите права.

Тодоръ Кожухаровъ: Ние всъщност сме се отказали отъ много прѣза.

Димитъръ Андреевъ: Не е върно.

Тодоръ Кожухаровъ: Азъ сега го констатирамъ.

Димитъръ Андреевъ: Много рано защитавате еврейтъ, г-нъ Кожухаровъ. Зная, че заради това сте дошли сега тукъ. Недейте ме пресича.

Тодоръ Кожухаровъ: Фактъ е това.

Председателстващъ д-ръ Петъръ Кьосевановъ: (Звъни) Моля!

Димитъръ Андреевъ: Правителството, казвамъ, иска да му гласуваме пълномощия по този въпросъ.

Г-да народни представители! Въпросътъ съ пълномощията е тѣсно свързанъ съ въпроса за начина, по който се законодателствува у насъ, съ системата на законодателстване у насъ. Преди нѣкое време отъ насъ искаха и ние дадохме ей така, почти незабелязано, пълномощия на правителството за уреджане редица въпроси въ новитѣ земи. Днесъ се искатъ отъ насъ нови пълномощия по ерейския въпросъ; утре сигурно може да ни се поискатъ пълномощия по нѣкои други въпроси, по стопански въпроси. Ето защо ние сме длъжни да вземемъ едно принципно отношение по това законодателстване за въ бъдеще, на което вече се поставя началото.

Какъ се законодателствува сега, какъ ще се законодателствува при едни пълномощия — ето единъ въпросъ, който предизвиква интересъ и по който ние сме длъжни да вземемъ едно отношение.

Г-да народни представители! Въпросътъ за законодателстването, проблемата за законодателстването се изтъква на прѣденъ планъ и безъ друго отъ историческото развитие. Една отъ особеноститѣ на развитието на държавата днесъ е решителното напускане ролята отъ миналото на ношенъ пазачъ и все по-чистото намисане въ стопанскитѣ отношения и насочване на стопанството съ огледъ на колективнитѣ интереси на нацията. И понеже тази дейностъ на държавата се проявява чрезъ законитѣ, които тя създава, то и начинитѣ, по който се създаватъ тѣзи закони, добива днесъ своята важностъ, своята актуалностъ. Винаги се е смѣтало, че създаването на законитѣ е най-висша проява на човѣшкия духъ. Но да се създаватъ закони днесъ е най-трудно, най-мѣчно. Ако създаването на закони въ миналото е било трудна работа, то днесъ законодателстването е много по-отговорно и много по-мѣчно.

Откъде идатъ мѣчнотитѣ, г-да народни представители, при законодателстването днесъ? Мѣчнотитѣ при законодателстването днесъ идатъ на първо мѣсто отъ сложнитѣ стопански и социални задачи, които се слагатъ за разрешаване отъ една крайно усложнена действителностъ, отъ стремежа на политиката да подчини икономиката и, на второ мѣсто, мѣчнотитѣ при законодателстването днесъ идатъ и отъ обстоятелството, че, паралелно съ усилията да се отговори на нуждитѣ на живота, трѣбва да се държи смѣтка и за онѣзи основни рѣководни начала, върху които ние трѣбва да изградимъ новото политико-обществено устройство. Днесъ законодателятъ трѣбва да бѣде не само спецъ въ социалнитѣ и стопански проблеми, но той трѣбва да бѣде ясно и по идеинитѣ основи, върху които ще се изгради новото политико-обществено устройство.

Нѣкога, когато държавата се схващаше само като политическа организация, чинто задачи рѣдко и случайно надхвърляха задачата да обезпечи политическиятъ и полицейски права на гражданитѣ, животътъ изглеждаше идиличенъ въ сравнение съ днешния. Държавата не си поставяше сложни стопански и социални задачи, каквито днесъ си поставя, и заради това законодателятъ, който влизаша въ Народното събрание, нѣмаше нужда да имать стопанска и социална компетентностъ. Това улесняваше законодателя въ неговата законодателна дейностъ. Но смѣстествуваше и единъ източникъ, отъ който той изобилно черпѣше. Тогава не се говорѣше за новъ редъ, тогава не се говорѣше за нова Европа. Либерално-демократическиятъ строй бѣше установенъ върху цѣлия континентъ и този строй се бѣше изразилъ въ едно богато и разнообразно европейско законодателство, изградено презъ времето следъ Френската революция, което даваше общо-задължителни сентенции на единъ общозадължителенъ правенъ свѣтогледъ. Ето отъ този източникъ законода-

тельтъ черпѣше за своята законодателна дейностъ. Това — както и малкитѣ или по-прости задачи, които се поставяха за държавата — улесняваше твърде много ролята, задачата на законодателя.

И, въпрѣки всичко, законодателството на миналото съ основание се таксува като некомпетентно, и то наистина бѣше некомпетентно. Причината, за да бѣде законодателството въ миналото некомпетентно, идваше отъ системата, отъ начина, по който се приготвяваха проектитѣ за закони. Проектитѣ за закони въ миналото се приготвяваха или отъ комисии, назначени отъ министъра, често не, а най-вече съ бюрократични разбирания за живота, или пъкъ отъ представители на партиятъ, реформатори, които бѣха толкозъ по-смѣли, колкото по-малко разбираха отъ въпроса, съ който се занимаваха. Така изготвенитѣ проекти или минаваха, или не минаваха презъ Министерския съветъ, но преминаването на тѣзи проекти презъ Министерския съветъ, както и презъ парламентарнитѣ комисии, не бѣше гаранция, че законитѣ сѣ свършени. Нито Министерскиятъ съветъ, нито парламентарнитѣ комисии бѣха мѣстата, където единъ законъ можеше да се проучи основно, можеше да се подобри и можеше да се постави на мѣстото, което трѣбваше да заеме между другитѣ закони. И по тѣзи начинъ законитѣ, които се създаваха въ миналото, много често, вмѣсто да подобрятъ, влошаваха живота.

Този дефектъ, г-да народни представители, присмѣтъ на законодателството на всички либерално-демократични страни, бѣше отстраненъ въ авторитарнитѣ държави. За да се подсили социалната и стопанска компетентностъ на държавния апаратъ съ целъ да привежда една правилна стопанска и социална политика, съответствуваша на новитѣ културни задачи на държавата въ авторитарнитѣ държави, създадоха се висши правителствени институции, където бѣха събрани на работа представителитѣ на министерствата, представителитѣ на професионалнитѣ организации, представителитѣ на партитата на науката и идеологитѣ на движението. Въ Германия още презъ 1934 г. се създаде така наречената Акатемия на германското право, въ чиито 40 комисии се изработваха всички проекти за цѣлата законодателна работа на камарата. Тамъ въ тѣзи комисии представителитѣ на политическитѣ партии въ миналото при разискванията върху подробноститѣ на текстоветѣ на законитѣ бѣха замѣстени отъ признати специалисти. Тази роля въ Италия се възложи на Висшия фашистски съветъ. Ето вижлате, какъ работата на камарата се облекчи. За нея се създаде единъ помощенъ създателенъ органъ съ стопанска и социална компетентностъ.

И когато въ Германия, напримѣръ, се наложи да се дадатъ пълномощия за една бѣза работа, за работа, която не трѣпи отлагане до свикването на камарата, тамъ камарата ги дава съ готовностъ и съ удоволствие, защото наличността на този органъ, на този институтъ бѣше гаранция за камарата, че законодателството при даденитѣ пълномощия на правителството нѣма да пострада.

И наистина цѣлата тази работа има своя смисълъ. Камарата може да бѣде мѣстото, дето се даватъ идеи, дето се изразяватъ идеи, но камарата не е мѣстото, където да се дебатира върху подробноститѣ на текста. Азъ ще дамъ една идея да ми се направи една къща — архитектътъ е, който ще разработи тази идея въ единъ планъ. Архитектътъ въ авторитарнитѣ държави се оказва именно този помощенъ институтъ.

У насъ, г-да народни представители, следъ смѣната на режима системата на парламентарнитѣ комисии се запази. Усилията се насочиха къмъ подбора на тия комисии и къмъ подбора на лицата, които ще влѣзатъ въ Парламента. Доколку този дефектъ е отстраненъ, това вие най-добре знаете. И резултатитѣ го доказватъ. Доколку този дефектъ е отстраненъ, личи отъ факта, че елзали нѣкой отъ васъ, както и азъ, сме успѣли да прочетемъ тия 30-40 закона, които сѣ ни раздадени и които трѣбва да гласуваме тукъ за нѣколко дни. Азъ съмъ убеденъ, че не всички министри могатъ да знаятъ текстоветѣ на тия закони въ подробности. Знаятъ ги добре тѣхнитѣ автори — единъ-двама или петима чиновници и съответниятъ министъръ.

Георги Тодоровъ: Значи германската система, по твоего разбиране?

Димитъръ Андреевъ: Г-нъ Тодоровъ! Ще Ви кажа какво азъ разбирамъ по това. — Ние не трѣбва да си правимъ илюзии за ролята и значението на Колификационния съветъ — днесъ Съветъ по законодателството — не само защото той не смѣстествува фактически, макаръ

че съществува по законъ, но и да съществува, неговият съставъ отъ нѣколко сѣдни нѣма да направи този апаратъ по-компетентенъ стопански или социално.

Ето, г-да народни представители, при какви условия отъ насъ се иска да дадемъ пълномощия на правителството. Можемъ ли ние да дадемъ пълномощия на правителството при това положение, когато нѣмаме единъ стопански и социално-компетентенъ държавенъ апаратъ? Не е ли равносилно даванетоъ пълномощия на Министерския съветъ съ даванетоъ пълномощия само на единъ или двама чиновници отъ дадено министерство? Въ случая кой ще решава тѣзи работи?

Никола Мушановъ: Ами че нали ние, Народното събрание!

Димитъръ Андреевъ: Кому ще дадемъ тия пълномощия? Ще ги дадемъ всѣщностъ на единъ чиновникъ въ Вътрешното министерство, който днесъ сезанимава съ тия работи, къмъ когото азъ имамъ най-добри чувства, когото смѣтамъ, че е единъ почтенъ човѣкъ. Но и той може да сгрѣши, както е сгрѣшилъ преди нѣколко дни, когато при него отива една делегация отъ българи, пострадали при стопанската криза отъ еврейтъ, които имущества сѣ преминали въ еврейски ръце. Когато тѣ му се оплакватъ и искатъ да се подпомогнатъ чрезъ съответната разпоредба на закона, за да могатъ да взематъ предприятията си обратно, той имъ казва: „Ако вие сте били способни, нѣмаше да си загубите имота“. Значи, и той може да сгрѣка!

Ние не трѣбва да даваме пълномощия на правителството, докато не е налице предпоставката, която може да ни гарантира, че бѣдещето законодателство по даденъ въпросъ, по който ние сме дали пълномощията, нѣма да пострада.

Азъ не съмъ съгласенъ да даваме пълномощия на който и да е чиновникъ. Вие имате една Камара, която можете да съберете за 24 часа. Вие имате една Камара, която нищо не ви е откъзала, всичко ви е гласувала, защото не желае да ви прѣчи, защото иска да ви подпомага, въ труднитѣ моменти, въ които живѣемъ. Недейте иска да даваме пълномощия на чиновниците, защото, убеденъ съмъ, безъ наличността на тая предпоставка — изграждането на единъ институтъ, въ който да съберете представителитѣ на науката, представителитѣ на професионалнитѣ организации, представителитѣ на министерствата и идеологичнитѣ представители, ако ги намѣримъ — докато не създадете този органъ, презъ който наистина да преминаватъ всички закони, ние ще направимъ много голѣма грѣшка. Ние ще абикрираме отъ дългата си, ако дадемъ пълномощия на Министерския съветъ. Направете това нѣщо, за което говоря, и тогава можемъ да приказваме по принципъ. Но безъ тая предпоставка, ние ще направимъ най-голѣмата грѣшка, която можемъ да направимъ като Парламентъ, като народни представители, която грѣшка може да докара гибелни последици както за правителството, така и за насъ, и за България.

Г-да народни представители! Като съображение на правителството да иска пълномощия, изтъкнато въ мотивитѣ на законопроекта, се ссчи нуждата отъ окончателното разрешение на еврейския въпросъ. Въ законопроекта се признава както обстоятелството, че този въпросъ не е разрешенъ досега отъ съществуващия законъ, така и необходимостта отъ неговото разрешение.

Г-да народни представители! Еврейскиятъ въпросъ ще се разреши, ако не днесъ утре сигурно, и то въпрѣки хленчовѣтъ и помощта на всички съзнателни или не-съзнателни еврействуващи. Той ще се разреши, защото еврейскиятъ въпросъ не е само въпросъ стопански и расовъ, и не е само български въпросъ. Той прѣди всичко и на първо мѣсто е единъ нравствено-общественъ въпросъ, единъ въпросъ за начина на мислене и дейтуване, единъ въпросъ за отношение къмъ личността и къмъ свѣта. Начинитѣ на производство и на обмѣна на стопанскитѣ блага, както и мѣрките, които се взематъ за чистотата на расата, това сѣ само отдѣлни страни отъ този голѣмъ нравственъ и общественъ проблемъ за новия свѣтогледъ и за новата религия, която се насажда въ Европа. А тази религия е религия на арийското мислене. Този свѣтогледъ е свѣтогледъ на арийската душа и изразъ на нейнитѣ схващания за героизмъ, за честъ, за достоинство, за любовъ къмъ родината и за много още други добродетели и обществени прояви, на които склонната къмъ земното и материално еврейска душа е чужда.

Нова Европа, г-да народни представители, не се изразява въ географскитѣ сведения за рѣки и планини, каквито мнозина обичатъ да споменаватъ, когато се приказва за нова Европа. Нова Европа е прѣди всичко едно нравствено

преграждане на европейца, което ще стане само съ отстраняването на еврейтъ. Къмъ нова Европа се отива чрезъ разрешението на еврейския въпросъ. И понеже нова Европа трѣбва да дойде върху нашия континентъ — защото иначе ние ще се задушимъ въ многолюдистото и при невъзможността Европа да има продуктитѣ на колонитѣ, които днесъ използва — еврейскиятъ въпросъ и у насъ ще се разреши тѣй, както ще се разреши въ цѣлия континентъ.

Но, г-да народни представители, когато отъ насъ се иска да дадемъ пълномощия на правителството да разреши този въпросъ, и при предположението, че наистина е налице онази предпоставка, за която говорихъ прѣди малко — компетентниятъ държавенъ апаратъ — ние имаме правото да питае правителството: какъ ще разрешите този въпросъ? Въ рамките на какви принципи? По какъвъ начинъ ще разрешите еврейския въпросъ? Защото нито проектътъ, нито изложението на г-на министра даде отговоръ на този въпросъ.

Г-да народни представители! Ние гласувахме закона за защита на нацията още презъ м. януарий 1941 г. Отъ тогава, при приложението на този законъ ние констатирахме грѣшнитѣ принципи, върху които изградихме постановлението му. Ние възприехме въ закона за защита на нацията принципа на въпроизводството: въ зависимостъ отъ това дали еврейнтѣ е покрѣстенъ или не, законътъ го покровителствуваше или преследваше. Но, поисмайки този принципъ, ние стигнахме до курйоза, че Жакъ Асеевъ, напримеръ, билъ по-старъ християнинъ отъ нашия министъръ на вътрешнитѣ работи! Това е резултатъ именно на този въпроизводенъ принципъ. Ако ние не бѣхме възприели този принципъ, ако ние бѣхме възприели принципа на расовото третиране на еврейтъ, този резултатъ нѣмаше да дойде, ние нѣмаше да видимъ Жакъ Асеевъ, Куюмджийски и пр. и пр., хора, които нансина законътъ целѣше да преследва, да бѣжатъ облагодетелствувани и покровителствувани отъ закона, а законътъ да преследва бѣлнци, работници, съснари и други, които, поради липса на пари, не сѣ могли да станатъ християни.

Ние не разрешихме правилно и другъ единъ принципенъ въпросъ: въпроса за така нареченото параванство. Нѣщо повече, ние го създадохме съ самия законъ, защото въ този законъ ние възприехме единъ принципъ, споредъ който еврейнтѣ има право да посочи лицето българинъ, чрезъ което да аризира предприятието си. И еврейнтѣ винаги посочваше паравана, задъ който той се скриваше. Ето ви единъ другъ погрѣшенъ принципъ. Ние трѣбва да признаемъ, че съ закона за защита на нацията създадохме параванство, отъ което днесъ боледуватъ много видни наши политически и обществени лица, заемащи едни отъ най-високитѣ постове на нашия общественъ и политически животъ.

Петъръ Марковъ: Г-нъ Андреевъ! Ние тукъ не се занимаваме какъ да стане въ подробности ликвидирания на еврейскитѣ имоти.

Димитъръ Андреевъ: Какво, бе г-нъ Марковъ, не желаете да слушате ли?

Петъръ Марковъ: Не законътъ даде пътя, по който се ликвидиратъ еврейскитѣ имоти, а Министерскиятъ съзегъ имаше това право.

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: (Звъни) Моля Ви се, не прекъсвайте.

Димитъръ Андреевъ: Г-да народни представители! Азъ искамъ да зная, какъво е отношението на правителството къмъ тия два принципа.

Жико Струиджевъ: Да се изселятъ еврейнтѣ.

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Моля Ви се!

Димитъръ Андреевъ: Отъ изложението на г-на министра азъ разбрахъ, че нѣма да има промѣна на въпроизводния принципъ съ расовия принципъ, съ расовото третиране. Азъ искамъ да зная отношението на правителството къмъ расовия принципъ; азъ искамъ да зная правителството ще продължава ли да търпи това основно положение въ закона за защита на нацията, което създава условия за параванството? Ще продължава ли правителството да дава привилегии и предпочитания при аризирането на еврейскитѣ предприятия на онѣзи лица, които еврейтъ посоч-

ватъ, или пък ще даде предпочитание на ония лица българци, които наистина сѫ пострадали отъ еврейската алчност презъ време на стопанската криза.

Но, г-да народни представители, азъ имамъ всичкото основание да се страхувамъ, че не ще се напустне принципътъ, усвоенъ въ закона за защита на нацията при неговото гласуване презъ м. януарий 1941 г. Основание имамъ отъ това, че г-нъ министърътъ не заяви подобно нѣщо — че ще се напустне ози принципъ, върху който бѣхме изградили закона. Основание да се страхувамъ имамъ още и затова, че този принципъ, макаръ и да му се видѣха грѣшките при прилагането на закона отъ една година и половина насамъ, той се прилага и понастоящемъ. Само презъ 2 или 3 месеца ние гласувахме закона противъ спекулата съ недвижими имоти и въпрѣки случантъ съ Жакъ Асеовъ, Куомджийски и пр. и пр. новопокръстени отъ старо време християни, въпрѣки десетките и стотиците дѣла, възбуждени срещу евреи за фалшиви кръщелни свидетелства, въпрѣки очевидните доказателства за погрѣшното възприемане на този принципъ, ние продължаваме да даваме тия привилегии на покръстените. И въ закона противъ спекулата съ недвижими имоти подчертахме, че държимъ на този принципъ. Вие си спомняте, че съ чл. 7 отъ този законъ ние изключихме покръстените, тѣ не бѣха засегнати отъ постановлението на закона, който предвиждаше изземване отъ еврейскитѣ на недвижимата собственостъ, състояща се отъ повече отъ една къща и повече отъ единъ дюкянъ.

Не само това. Агресията на приятелитѣ на еврейскитѣ стигна дотамъ, че трѣбваше тукъ да се разпространява и едно законодателно предложение, съ което се искаше да се провъзгласятъ като българи чистокръвни евреи. И азъ съмъ сигуренъ, г-да народни представители, че г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи сигурно ще бѣде натисканъ отъ приятелитѣ на еврейскитѣ и на бившитѣ масони, за да се постигне това, което смѣнитѣ не успѣха да го направятъ чрезъ Камарата.

Като имамъ предвидъ всичко това, азъ мисля, г-да народни представители, че не сѫ налице никакви условия, за да бѣдатъ дадени тия пълномощия Г-нъ министърътъ ви изтъкна релъ процесуални съображения — безъ да засегне тия принципи въпроси — които говорѣха, че той познава детайлно въпроса и познава грѣшките на този законъ. Какво прѣчеше на г-на министра да ги внесе единъ законъ, съ който да се отстранятъ тия грѣшки? Той каза: трѣбвало въ закона за еднаквостно облагане на еврейскитѣ да се направятъ нѣкакви измѣнения, трѣбвало да се взематъ бързи мѣрки! Че вземете ги! Обаче това не прѣчи, всичките тия принципи работи да бѣлатъ изложени въ единъ законъ и въ рамките на него да развържемъ ръцетѣ на г-на министра. Г-нъ министърътъ ози денъ ни каза: „Азъ имамъ вече приготвенъ законъ“. Защо, г-не министри, не дадете този законъ? Защо ние да не участвуваме въ създаването на този законъ? Защо ние да бѣдемъ замѣстени отъ даденъ чиновникъ? Ние искаме да знаемъ какъ ще бѣде разрешенъ еврейскиятъ въпросъ — върху какви принципи, въ какви рамки — какво искате да направите, какъ искате да го разрешите. Ние бихме могли да се съберемъ за 24 часа, стига да ни сезирате съ нѣкои въпроси изъ тази областъ.

Ето ви, г-да народни представители, съображенията, по които азъ считамъ, че този законопроектъ ще трѣбва да се оттегли. Азъ нѣма да гласувамъ за него. При наличността на една Камара, която може да се събере за 24 часа, и при липсата на единъ органъ, компетентенъ стопански и социално, който наистина да може временно да ни замѣсти въ законодателната дейностъ, ако това се налага отъ условията, нѣма смисълъ да се иска даването на пълномощия отъ Парламента на правителството, нѣма смисълъ законътъ да се прави отъ чиновници и този въпросъ да се урежда отъ чиновници, когато Камарата има голѣмия интересъ да знае начинитѣ за неговото уреждане и принципитѣ, върху които ще трѣбва да легне новиятъ законъ.

По тия съображения азъ моля г-на министра да оттегли законопроекта си и да ни внесе единъ законопроектъ, въ който да се разрешатъ всички въпроси, които, споредъ него, сѫ били пропуснати въ стария законъ.

Председателствувашъ д-ръ Петъръ Кюсевиановъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Петко Стайновъ.

Петко Стайновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Преди три месеца, когато имахъ случай да взема думата предъ васъ по законопроекта за пълномощията или правомощията, както ги нарекохъ тогава, за бързо уреждане на неотложни въпроси въ освободенитѣ земи азъ обър-

нахъ вашето внимание, че трѣбва да има граници на тия правомощия, които ние ще дадемъ. Азъ обърнахъ вашето внимание върху обстоятелството, че правителството искаше отъ насъ тогава да му дадемъ неограничени пълномощия съ точка 16 на чл. 1 отъ споменатия законъ, за да върши всичко, каквото иска, за новитѣ земи. Азъ обърнахъ вашето внимание, г-да народни представители, защото искахъ да изтъкна „пък да не става“, защото иначе правителството може да иска постоянно пълномощия съ насъ. Искането за такива пълномощия тогава, като се изтъкваше, че се касае за новитѣ земи, които сѫ въ ненормално положение, въ които още има наши войски, които утвърждаватъ нашия редъ отъ границитѣ на сегашна България. Мнозина отъ васъ тогава казаха: „При тия обстоятелства да дадемъ пълномощия, защото трѣбва бързо да се действува, защото трѣбва да се действува смѣло, защото положението е ненормално, защото въ новитѣ земи има всички условия за такива пълномощия“. Азъ казахъ тогава: да се пазимъ, утре правителството да не поиска отъ насъ да дадемъ пълномощия и за старитѣ предѣли; достатъчно е за това една думичка въ единъ законъ за измѣнение и допълнение на закона за бързо уреждане на неотложни въпроси въ освободенитѣ земи, къмъ заглавието да се прибавятъ и думитѣ „старитѣ земи“, а това ще да значи да повѣримъ цѣлата власт на правителството и за старитѣ земи; пазете се да не почне правителството да иска правомощия и за старитѣ земи. Тогава единъ отъ нашитѣ колеги — не си спомнямъ точно кой — се обадил: „Когато дойде въпросътъ за старитѣ земи — има го въ дневницитѣ — ние ще си помислимъ“. Като слушахъ предеговорившитѣ двамата оратори, азъ изпитахъ все пакъ едно радостно чувство, като видѣхъ, че тия двама колеги вече сѫ си помислили наистина, защото тѣ се обяха противъ правомощията, които правителството иска съ този законъ отъ насъ.

Г-да! При тия тези, които се развиха както отъ г-нъ Иванъ Петровъ, така и отъ г-нъ Димитъръ Андреевъ, на мене вече не остава да добавямъ нови аргументи. Моитѣ аргументи ви сѫ известни отъ миналата сесия, когато говорихъ, че такива общи пълномощия не могатъ да се даватъ на правителството. Ето защо ще ме освободите отъ задължението да разглеждамъ наново този въпросъ за даване правомощия или не.

Азъ ще разгледамъ другъ единъ по-специаленъ въпросъ въ връзка съ законопроекта, който ни се предлага. Постановямъ въпроса: има ли нужда изобщо отъ закона, който ги предлага г-нъ Габровски? Въобщо следва ли една такава материя да бѣде уреждана съ наредби и пълномощия, или трѣбва да бѣде уредена съ закона? На този въпросъ ще отговоримъ самъ г-нъ Габровски. Ше ми позволи да прочета речта му, произнесена на 20 ноемврий 1940 г.: „Ние сме, казва той, предъ едно голѣмо дѣло; то не трѣбва да бѣде оставено на улици, на безотговорността“. А това именно казваше и г-нъ Андреевъ, да не го оставяме на чиновницитѣ. — „То трѣбва да бѣде уредено, то трѣбва да бѣде регламентирано съ законъ“. Азъ съмъ напълно съгласенъ, че такава сложна материя трѣбва да бѣде винаги регламентирана съ законъ. Така че съ г-нъ Габровски тукъ сме съгласни.

Министъръ Петъръ Габровски: Това, което ще гласувате, не е ли законъ, г-нъ Стайновъ?

Петко Стайновъ: Г-нъ Габровски самъ признава въ речитѣ, които държа по време на гласуването на закона за защита на нацията, че правителството има много широки права по закона за защита на нацията. Сега иска отъ насъ пълномощия, когато този законъ за защита на нацията му е далъ всички права, споредъ неговото собствено признание. Защо сега той иска пълномощия? На 20 ноемврий 1940 г. г-нъ Габровски каза: „Въ този законъ се възприема системата на бланкетния тектъ: дава се възможностъ за по-широко и по-свободно действие, като въ закона не се изброяватъ изчерпателно мѣрките, които трѣбва да се взематъ. Това не е случайно, нито пъкъ е слабостъ на закона. Напротивъ, то е направено съ огледъ необходимостта отъ специални по-живи и по-гъвкави мѣрки отъносно стопанството“. „Предостави се, значи, на Министерския съветъ, казва г-нъ Габровски, да действува споредъ случая и възможноститѣ“. Питамъ азъ: тази свобода, която вие поискате навремето отъ Народното събрание, не ви ли я даде то изцѣло, пълно, съ закона за защита на нацията? Нѣма нужда да ви цитирамъ сега текстоветѣ на този законъ. Вие ги знаете. Той дава извънредно голѣма свобода на министра на вътрешнитѣ работи да действува, а сѣщо и на Министерския съветъ. Вие сега искате отъ насъ да превърнемъ тази свобода на действие, която ви дадохме, въ диктаторски пълномощия по еврейския въ-

просъ. Азъ търсихъ, г-да, да си обясня интимните мотиви, които сж движили г-на министра на вътрешните работи, при свободата, която сме му дали съ оня законъ, да поиска днесъ тия пълномощия, за да урежда по какъвъ начинъ еврейския въпросъ. Отъ речта на министъръ Габровски, която слушахъ съ голямо внимание, не можахъ да се убедя, не можахъ да разбера, къде конкретно е билъ спрѣтъ Министерскиятъ съветъ и специално министърътъ на вътрешните работи; къде конкретно е срещналъ спънки въ уреждане положението на евреитъ, повтарямъ, при тази свобода, при тия широки права, при тази рамка на действие, която му е предоставена по закона за защита на нацията. Изложението отъ г-нъ Габровски случаи, които анализираха и г-нъ Андреевъ, и г-нъ Иванъ Петровъ, както тѣхъ не сж убедили, тъй и менъ не убеждаватъ. Азъ чакахъ действително да видя, въ кои посоки е имало прѣчки за Министерския съветъ да действа. Въ мотивитъ, г-да, нищо не е казано. Казано е, че се иска въ бързи мѣрки. Нищо не прѣчи тѣзи бързи мѣрки да ги вземете при наличността на закона за защита на нацията. Кое прѣчи да вземете тѣзи бързи мѣрки? Нищо не ви прѣчи. Напротивъ, бѣхте улеснени отъ закона. Азъ не видѣхъ, какви бързи мѣрки законътъ не ви дава възможностъ да вземете. Казвате, че е имало разногласия между нѣкои министри. Азъ не виждамъ, какви разногласия могатъ да се явятъ при тази свобода на действие, която дава законътъ за защита на нацията. Казано е въ мотивитъ на законопроекта, че Народното събрание не винаги може да се намѣси бързо и навреме за всѣки отдѣленъ случай. Ние никога не сме искали Народното събрание при всѣки отдѣленъ случай да се намѣсва. Това не е негова работа. Отдѣлните случаи ги уреждате вие, г-да министритъ, по силата на закона и на свободата, която ние сме ви възложили съ този законъ. А ние сме ви възложили голяма свобода. Защо казвате въ мотивитъ, че не може бързо да се свика Народното събрание, за да урежда всѣки отдѣленъ случай? Ние не сме, за да уреждаме всѣки отдѣленъ случай. Ние искаме да уреждаме само принципитъ, а не отдѣлните случаи. На всѣкъ предоставяме администрацията, изпълнението на тѣзи правни норми.

Въ мотивитъ е казано, че г-нъ Габровски иска отъ насъ да му дадемъ правомощия, за да прилага закона за защита на нацията. Думата „приложение“ се намира въ мотивитъ. Казано е: (Чете) „Налага се да се даде възможностъ на правителството да вземе бързо и навреме необходимитъ мѣрки въ връзка съ прилагането на закона за защита на нацията“. Туй е именно вашата задача — да прилагате закона за защита на нацията. Защо ви сж, г-да министри, правомощия, ако се касае само за да прилагате единъ законъ, който ние сме вече гласували? Не мога ли си обясня. После видѣхъ, въ самия текстъ, че вие искате отъ насъ да ви дадемъ и възможностъ да измѣняте и допълвате самия законъ за защита на нацията и другитъ закони въ обще; значи, искате да ви създадемъ възможността да действувате contra legem, да действувате и противъ законитъ, които ние сме гласували. Ако искате да действувате по тази материя contra legem, вие можете на това основание да издадете утре мѣрки противъ закона; вие ще можете да измѣните закона, който ние гласувахме, който Държавниятъ глава заедно съ насъ е издалъ. Недейте забравя, г-ла — азъ и вчера обърнахъ вниманието ви на този въпросъ, но като чели достатъчно не е схваната моята мисль — че законодателната власть у насъ, споредъ нашата конституция, се упражнява отъ Народното събрание и Царя. Не е само отъ Народното събрание. Чл. 9 отъ конституцията казва: „отъ Народното събрание и Царя“. Туй е законодателната власть у насъ. Следователно, не можемъ ние да дадемъ правомощия, само Министерскиятъ съветъ, безъ участието поне на Царя, да издава закони, да измѣня закони. А пъкъ по този законъ се иска да дадемъ само на Министерския съветъ правото, безъ участието на Царя да издава закони, тъй като решенията на Министерския съветъ не се утвърждаватъ отъ Държавния глава. Това може да е форма, но ние сж тази форма живѣемъ и я даваме съдържание. Когато вие искате да ви дадемъ такива пълномощия, искате да нарушите конституцията; искате не само безъ Народното събрание, но дори и безъ Царя да издавате наредби, които да иматъ силата на законъ.

Следъ като не намѣрихъ въ самия законъ и въ неговитъ мотиви решителни съображения, които да ме убѣдятъ, че тогава да гласувамъ правомощия или пълномощия, каквито г-нъ министърътъ на вътрешните работи иска чрезъ този законопроектъ, азъ сега се спирамъ на неговата речъ, на неговото изложение. И то не можа да ме убеди. Азъ искахъ и тукъ да видя кое прѣчи, при тия

права, които правителството вече има, да може да урежда всички въпроси. Ако е за бързината, нищо не му прѣчи — вие и безъ това по самия законъ за защита на нацията имате вече свобода да решавате всички въпроси.

Но, г-да, каза се отъ министра, че имало извънредно много привилегировани евреи, та трѣбвало да имъ се отнематъ или ограничатъ даденитъ вече съ закона по-рано привилегии. Испитахъ известно огорчение, когато чухъ, че г-нъ министърътъ на вътрешните работи едва ли не съжалява, че сме създали привилегии за нѣкои евреи, които сж се очертали съ известна привързаностъ къмъ България. Г-да! Да не бждемъ неблагодарни, да отдадемъ кесаревото кесарю. И ако има нѣкои евреи, които сж изпълнили дълга си наравно съ българскитъ синове, нека да признаемъ тѣхнитъ заслуги, тѣхната преданостъ и да ги отличимъ съ известни привилегии. Народното събрание прояви тази щедростъ къмъ евреитъ, които сж получили кръстъ за храбростъ, които сж се проявили като доброволци и сж се отличили съ доказана привързаностъ. Защо сега да съжаляваме за тази щедростъ, която сме проявили къмъ тия добри хора, граждани на България? Не бихъ никога съжалявалъ за това, че ние сме дали привилегии на тия хора. Най-после, ако мислите, че нѣкои отъ тия привилегии сж нѣщо прекалено, да бѣхте внесли законъ, и ние щѣхме да го обсъдимъ и гласуваме; щѣхме още първия денъ да го гласуваме. Има всичката възможностъ и сега това да стане. Нѣма никаква прѣчка. Никакво възражение нѣма да се направи.

Казва се, че имало нужда отъ повече закони срещу евреитъ. Ами ние имаме 4—5 закона за евреитъ. Въпросътъ е да има взети мѣрки въ рамкитъ на законитъ. Вѣрно е, че отъ регламентация има нужда, но тази регламентация, въз основа на нашитъ закони, става отъ васъ. Вие получавате отъ насъ правомощия по силата на самия законъ, който сме гласували. Трѣбва регламентирание. Тази възможностъ вие имате. Защо търсите да ви дадемъ правомощия, за да уреждате съ правилникъ нѣщо, което и безъ това имате? Г-нъ министърътъ ни пока за примѣри казва: Върховниятъ административенъ съдъ реши, че при изчисляването на процентитъ, които трѣбва да се опощѣлятъ за професиитъ на евреитъ, били изключени евреитъ, които сж привилегировани. И защото Върховниятъ административенъ съдъ изключилъ евреитъ, които сж привилегировани, г-нъ министърътъ на вътрешните работи счита, че съ това е станала нѣкаква грѣшка, че се нарушава законътъ и затова това решение на Върховния административенъ съдъ министърътъ иска да му се даде правомощия, за да възвърне положението. Внесете единъ законъ, за да се тури край на това положение. Вие внесете единъ законъ и ще видимъ какво ще направимъ.

Евреитъ се ширѣли свободно. Г-да! Какъ се ширѣтъ свободно? Защо слушате нѣкои приказки на разни неотговорни станции, тайни станции наредени, които не знамъ доколко сж тайни? Едно време, когато запитахъ нашия министъръ на желѣзницитъ, какви сж тия радиостанции, каза: „Сега ги засичаме; азъ не ги знамъ“. Има станция „Обединена България“. Тайна или явна е? Той каза: „Не я знамъ; засичаме я“. И той още я засича. Падна и продължава да я засича. Въмѣсто да я засича, трѣбваше да попита полицията, да му каже къде се намира тази станция. Тия радиостанции се занимаватъ съ това да ни катватъ, че евреитъ се ширѣли, че били ходили на екскурзия. И азъ чухъ тази станция „Обединена България“ — защото и азъ я слушамъ — да казва, че евреитъ се възбѣли на велосипеди. Какъ смѣятъ евреитъ да се возятъ на велосипеди? Да имъ се отнематъ велосипедитъ! Не съмъ видѣлъ дали е излѣзло нѣкакво разпореждане на Министерския съветъ да се отнематъ и велосипедитъ на евреитъ. Ако се иска правомощие за това, да имъ се отнематъ велосипедитъ, можете да го дадете; и ще имъ се отнематъ велосипедитъ, както имъ се отнеха и радиоприемнитѣ. Били ходили на екскурзия. Не може, казва „тайното“ радио на правителството; не може, казва г-нъ Габровски. Не могатъ евреитъ да ходятъ на екскурзия! Да не имъ позволимъ да дишатъ и този въздухъ! И сатуй се взема една много византийска наредба: тѣлува се понятието населено мѣсто и община. Евреитъ могатъ да се движатъ само въ населеното мѣсто, а не и въ землището на общината.

Министъръ Петъръ Габровски: Каква наредба казахте? Византийска?

Петко Стайновъ: И понеже, напримѣръ, Софийската община се състои отъ нѣколко населени мѣста: Княжево, Драгалевци и пр., за да не могатъ да отидатъ на екскурзия въ Княжево, казва се, че може да се движатъ само въ населеното мѣсто, т. е. само до Борисовата градина.

Министър Никола Захариев: Българска наредба или лезантийска?

Петко Стайнов: Вие ги смачкайте достатъчно съ тия наредби, които досега издадохте, а на това отгоре сега не им давате да дишат и този въздух. Защо се занимавате съ такива работи: дали могат да се возят на велосипеди или могат да отиват въ Княжево на разходка? Не е достойно за нас, като български граждани, които се уважаваат, да си служим съ подобни закачки. Целта на закона е била, щото стопанската мощ на евреите да бъде смазана, защото тѣ нѣмат и не сѣ имали политическа мощ у нас. Тѣ нѣмат и не сѣ имали мощ като политически фактори у нас. Така че, ако ще се занимаваме съ еврейския въпрос принципно — разбирамъ; другото е несериозно, г-да. Ако по въпроса за подставянето на хора въ еврейскитѣ индустриални и други предприятия или по други въпроси искате да вземете нѣкои мѣрки, внесете законъ, за единъ денъ ще го гласувате и ще се свърши работата. Какво ви прѣчи да внесете такъвъ законъ? Ако бѣше внесень, щѣхме да го гласуваме досега.

Като чета въ мотивитѣ къмъ законопроекта и другитѣ съображения на г-на министра, въобще — право да ви кажа — не мога да разбера, защо се внася този законопроектъ. Имало нѣщо нередно по закона за еднократния данѣкъ, по закона противъ спекулата съ недвижими имоти. Добре. Дайте да промѣнимъ тѣзи закони. Кое ви прѣчи? Г-нъ Иванъ Петровъ и г-нъ Димитъръ Андреевъ казаха, че болшинството въ Парламента е било най-вѣрно и сега е готово да гласува всички закони. Хайде, ние сме опозиция, но имате едно сигурно болшинство което ви гласува всички закони. Защо нѣмате довѣрие при нужда да свикате Народното събрание и неговото болшинство да ви гласува известни мѣрки, а искате отъ него да ви даде пълномощия да управлявате съ едни неоправдани мѣрки? И накрай, въ прѣки закона, казва се, че евреитѣ не разбрали въобще стремежа на българския законодател, не взели поука, а имали противни мнѣния и не знамъ какво си. Азъ не гѣрвамъ съ законъ да успѣемъ да измѣнимъ мнѣнията на евреитѣ. Каквито и закони да направите, евреитѣ ще си иматъ пакъ тѣзи мнѣния, които си иматъ. Защо да вземаме само излишни строги мѣрки, когато нѣма да постигнемъ никакъвъ резултатъ?

Ето защо, г-да, азъ смѣтамъ, че целта, която г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи изтъква въ мотивитѣ къмъ законопроекта, е привидна и неоправдана, защото пълномощията, които се искатъ, не целятъ това. Ако целта е да могатъ да се взематъ бързи мѣрки, той има всичката възможностъ да действува бързо и по досегашния законъ. Друга е целта на г-на министра, и азъ ще се опитамъ да я открия.

Азъ мисля, че целта на г-на министра на вътрешнитѣ работи се крие въ единъ малък изразъ въ текста на чл. 3 отъ законопроекта, който гласи: (Чете) „Наредбитѣ и разпореджанията на Министерския съветъ по този законъ подлежатъ на одобрение отъ Народното събрание. До одобрението имъ тѣ иматъ сила на законъ“. Следва втора алинея: (Чете) „Тази разпоредба се отнася и го издаденитѣ до влизане въ сила на закона наредби и разпореджания на Министерския съветъ по материятъ на закона“. Въ тѣзи думи „сила на законъ“ се крие целта на г-на министра на вътрешнитѣ работи.

Какво иска съ това г-нъ министърътъ? Защо го е поставилъ? Нека анализираме и обяснимъ смисъла на тѣзи думи. Това е страхътъ отъ Върховния административенъ съдъ — и само това, по моето схващане. Защото Върховниятъ административенъ съдъ — единъ независимъ съдъ, единъ върховенъ съдъ — има длъжността да отиѣни нѣкои нареджания на Министерския съветъ, които той счете, че не сѣ съгласни съ закона, който чие тукъ гласувахме. Сега се търси начинъ косвено да се бلامي това поведение на Върховния административенъ съдъ. Това е целта въ края на краищата.

Може би г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи ще ми възрази, но азъ ще му припомня една негова рѣчь отъ 20 декемврий 1940 г., когато пакъ г-нъ Иванъ Петровъ е взелъ думата и е обърналъ специално вниманието му, че има върховенъ съдъ у насъ — както воденчарътъ е казалъ едно време на Фридрихъ Велики: „Има съдии въ Берлинъ“ — и трѣбва да оставимъ този върховенъ съдъ въ неговата пълна властъ да контролира изпълнението на законитѣ. Тогава, на 20 декемврий 1940 г., г-нъ Габровски заявя и окачествя като свой активъ предъ Народното събрание, че той премажва въ законопроекта — първия законопроектъ за евреитѣ отъ 1940 г. — всички изрази, съ които е било постановено тогава, че решенията на мини-

стритѣ и на Министерския съветъ по еврейския въпросъ не подлежатъ на обжалване. И азъ си спомнямъ, че даже и въ комисията г-нъ министърътъ подчерта, че той държи, постановленията по еврейския въпросъ да бъдатъ обжалвани предъ Върховния административенъ съдъ. Сега, обаче, като че ли той се е поразкалялъ за тая своя слабостъ, която е проявилъ въ онова време, когато се е чувствувалъ повече като юристъ и е билъ, може би, по-близу до адвокатството, защото юриститѣ и адвокатитѣ държатъ повече за компетентността и дейността на Върховния административенъ съдъ. Сега г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи като че ли се чувствува повече като министъръ на полицията, защото изобщо министритѣ и полицията и полицията никога не обичатъ Върховния административенъ съдъ и сѣ повече предразположени та не му даватъ възможностъ да се мѣси много въ тѣхнитѣ актове. Тѣ си обяснявамъ азъ, че г-нъ Габровски съ лешния законопроектъ иска да отстрани контрола на Върховния административенъ съдъ върху неговитѣ разпореджания и върху постановленията на Министерския съветъ, които сѣ взети по закона за защита на нацията. Защото иначе какъ ще се обясни, че г-нъ Габровски иска да се признае на наредбитѣ на Министерския съветъ „сила на законъ“?

Да се spremъ на този изразъ: „Сила на законъ“. Въ законопроекта е казано, че наредбитѣ и разпореджанията само на Министерския съветъ, взети безъ участието на Царя — единъ отъ факторитѣ на законодателната властъ — ще иматъ сила на законъ. Ние вече имаме случай да употребимъ подобенъ изразъ въ закона за бързото уреждане на неотложни въпроси въ освободенитѣ земи. Въ този законъ е писано, че мѣрките, които Министерскитѣ съветъ ще взема, ще иматъ сила на законъ. Въ първоначалната редакция на законопроекта Министерството на вътрешнитѣ работи, съ съдействието на своя юрисконсултъ, много правилно бѣше казало, че тия мѣрки ще иматъ законна сила или сила по законъ, т. е. силата, която законътъ имъ дава. Въ комисията, обаче, по предложение на тогавашния министъръ на правосѣдието г-нъ Митаковъ, се гласува, че тѣзи мѣрки ще иматъ сила на законъ. И понеже министърътъ на правосѣдието предложи, че тѣзи мѣрки трѣбва да иматъ сила на законъ, народнитѣ представители, безъ много да се замислятъ, присъха, че тѣ ще иматъ сила на законъ.

Г-да! Да се разберемъ по този въпросъ. Сила на законъ никога не могатъ да иматъ наредбитѣ на Министерския съветъ, освенъ когато сѣ издадени по чл. 47 отъ конституцията. Самата конституция въ този членъ казва, че издаденитѣ отъ Министерския съветъ наредби иматъ сила на законъ. Тѣ, обаче, могатъ да бъдатъ издавани само когато страната се намира въ положение на вътрешно или външно нападение, Народното събрание не може да се свика и пр. Тѣ се издаватъ отъ Царя, по представление на Министерския съветъ, и иматъ сила на законъ. Тѣ сѣ законъ по своето вътрешно съдържание. Въ случая, обаче, се иска, едни наредби на Министерския съветъ, безъ да сѣ налице условията на чл. 47 отъ конституцията, да иматъ сила на законъ. Туй не може да бъде. Никой юристъ — подчертавамъ, никой юристъ — нѣма да бъде съгласенъ да се пише въ единъ законъ, че такива наредби на Министерския съветъ иматъ сила на законъ. И хора на науката отъ нашия Университетъ сѣ на това мнение. Г-нъ професоръ Баламезовъ и г-нъ професоръ Бончевъ, който при това е и съветникъ на г-нъ Габровски, въ своитѣ съчинения, които сѣ писани по този въпросъ, заставатъ ясно на становището, че наредбитѣ, издавани само отъ Министерския съветъ, не могатъ никога да иматъ сила на законъ. Тѣ могатъ да иматъ само сила по законъ.

Азъ ще моля г-на министра на вътрешнитѣ работи да вземе подъ внимание моитѣ бележки, които правя искрено, отъ желание да има той единъ правиленъ юридически анализъ, и поне сега, въ този законопроектъ, да не правимъ тази грѣшка, която се направи навремето по ижването на г-нъ Митаковъ, и да впишемъ въ законопроекта това, което юриститѣ у насъ, което професоритѣ по административно и конституционно право съветватъ да се пише — „сила по законъ“, значи, тѣзи наредби на Министерския съветъ да иматъ силата, която имъ дава законътъ.

Този изразъ „сила на законъ“ има следното съдържание: тѣзи разпореджания на Министерския съветъ, понеже ще иматъ сила на законъ, нѣма да сѣ обжалваеми предъ Върховния административенъ съдъ. Това е целта — да се отнеме възможността на Върховния административенъ съдъ да отиѣнява нѣкои незаконности въ разпореджанията на Министерския съветъ. Но всъщностъ, г-да, възможността за намеса на Върховния административенъ съдъ въ разпореджанията на Министерския съветъ е много малка. Ние сме дали на правителството свобода да дей-

ствува, да взема мърки. Тъзи мърки въ по-големата си част сж законни и, следователно, Върховният административен съдъ много рѣдко ще има възможност да се намѣсва или, когато се намѣси, то ще бѣже, защото действително има нѣкѣя категорична незаконност. За такива рѣдки случаи, където има безспорно нарушение на закона, ние искаме сега да отнемем възможността, но косвено, на Върховния административен съдъ да се произнася, и казваме, че наредбитъ на Министерския съветъ ще иматъ сила на законъ. Шомъ иматъ сила на законъ, каквито и да бѣдатъ тѣзи мърки, вие, Върховниятъ административен съдъ, трѣбва да се подчините! Затуй азъ казахъ, че, споредъ мене, това е целта, която се гони отъ г-на министъра на вътрешнитъ работи — да изземе разпоредбитъ на Министерския съветъ отъ подсъдността на Върховния административен съдъ.

Но въ връзка съ това азъ искамъ да се спра и на алинея втора отъ чл. 3 на законопроекта. Тамъ е казано: (Чете) „Тази разпоредба се отнася и до издаденитъ до влизането въ сила на закона наредби и разпореджия на Министерския съветъ по материятъ на закона“. Азъ бихъ молилъ г-на министъра на вътрешнитъ работи да обясни на Народното събрание, какво ще стане съ тѣзи наредби, които сж издадени досега отъ Министерския съветъ и Върховниятъ административен съдъ ги е отгнѣнилъ. Шомъ ние ретроактивно ще признаемъ на тѣзи наредби сила на законъ, ще трѣбва косвено да паднатъ всички съдебни актове на Върховния административен съдъ, защото тѣ ще бѣдатъ издадени по поводъ наредби на Министерския съветъ, които ние сега ретроактивно ги обявяваме за законни. Ще се яви едно мѣтко положение. Министерскиятъ съветъ ще се удари съ Върховния административен съдъ и ще отгнѣни съдебнитъ му решения. Може би азъ криво тълкувамъ текста на тази алинея отъ чл. 3 на законопроекта, и затова моля г-на министъра на вътрешнитъ работи да обясни този въпросъ: какво ще стане съ тѣзи решения, които сж издадени вече отъ Върховния административен съдъ?

Това по принципната, юридическата страна на въпроситъ, които се засѣгатъ отъ внесенния законопроектъ. Азъ считамъ, че внасянето на този законопроектъ не се оправдава и че сѣщиятъ резултатъ, по-добре и безъ недозволенство на Народното събрание, може да се постигне съ внасянето на нови закони, ако има нужда, а може и безъ внасянето на нови закони, защото Министерскиятъ съветъ по законъ има пълна свобода да решава въпроситъ.

Знаете, г-да, моето становище по закона за защита на нацията. Азъ нѣма да говоря сега противъ него, защото съмъ се изказалъ навремето. Азъ не вдилахъ ръка за закона за защита на нацията. Азъ бѣхъ противъ него. И днесъ, като виждамъ приложението на този законъ, азъ съмъ още повече противъ него. Азъ съмъ билъ противъ него не само защото е антиконституционенъ и защото е безполезенъ, а и защото, както казахъ тогава, той е недостоенъ. Азъ виждамъ, г-да, че резултатитъ отъ този законъ сж по-скоро печални. Може би г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи добросъвестно е приложилъ нормитъ на закона но азъ намирамъ, че изобщо той не е далъ резултати. Най-напредъ законитъ създаде едно гонение, едно настроение, че ще мачкаме евреитъ, ще имъ отнемемъ това, ще имъ отнемемъ онова, въобще създаде едни отношения, които не сж въ доброто възпитание на единъ народъ. Главната целъ на този законъ бѣше стопански контролъ — да отнеме стопанската мощъ на евреитъ, като ги ограничи въ стопанскитъ, индустриалнитъ, търговскитъ и други предприятия. Обаче съ отнемане отъ евреитъ предприятията, съ ограничението имъ въ търговията, индустрията и пр. увеличи ли се всѣжностъ стопанската мощъ на българския народъ? спечелиха ли българскитъ занаятчии, българскитъ адвокати, българскитъ лѣкари, българскитъ индустриалци, българскитъ търговци? Турететъ рѣка на сърцето си и каже: спечелиха ли тѣ, като ограничихме евреитъ, като имъ отнемемъ фабричитъ и предприятията? Може нѣкои хора, както ги нарича г-нъ Андреевъ, еврействуващи, да се нагласиха и наредиха. Г-нъ Андреевъ дѣла хората въ България на юдомасони, на еврействуващи и на евреи. Може да има и малко българи. (Веселостъ) Той бѣше писалъ една статия за еврействуващитъ. Азъ не зная мене къмъ кои ще ме причисли той. Не съмъ юдомасонъ, не съмъ евреинъ, за щастие — защото щастие е човѣтъ да не е евреинъ. Дали съмъ отъ еврействуващитъ — не зная. Азъ нѣмамъ омраза къмъ евреитъ. Ако всички хора, които нѣмагъ омраза къмъ евреитъ, сж еврействуващи, то е друго — тѣ сж много. Но азъ мисля, че еврействуващитъ всѣжностъ сж други — тѣзи, които говорятъ противъ евреитъ а се нагласяватъ въ управителнитъ съвети на тѣхнитъ посларията. Тѣ сж повече евреи. (Веселостъ) Както и да е, нѣма да се спирамъ на този въпросъ. Въ всѣки случай нека бѣдемъ наясно. Азъ считамъ, че именно поради действията на еврействуващитъ нашето стопанство не спечели много. Разрушиха се, съсипаха се чрезъ тѣзи мърки мно зъ свѣтѣ ки предприятия, които бѣха полезни за народното стопанство. И азъ съмъ съгласенъ, че шомъ е създадено веднажъ едно стопанско предприятие, нѣма защо да го разрушаваме, а трѣбва да го запазимъ. Казватъ, че еврейскитъ предприятия щѣли да минатъ въ други, български ръце. Азъ не зная въ кои точно ръце ще минатъ. Но всички предприятия, отъ които сж отстранени тѣзи, които сж ги създали и които знаятъ тѣхнитъ тъкности като на тѣхно мѣсто сж поставени нови, чужди хора, сж пропаднали. Отъ туй нѣма да спечели стопанскиятъ животъ въ страната. Законитъ за защита на нацията нѣма да има за последиствие обогатяването на българитъ, а безчестнитъ. Нѣкои шмекери, трафиканти, нѣкои посредници, нѣкои ходатаи може да се обогатятъ, но честнитъ българи, търговци, индустриалци, занаятчии, адвокати, лѣкари, които иматъ съзнание за своитъ мисия и като стопански или професионални деятели, не сж се обогатили и нѣма да се обогатятъ. Ще остане само това, че съ закона за защита на нацията сж разрушени нѣкои полезни предприятия. Едно време гонѣхме евреитъ затуй, че били спекуланти, че на тѣхъ се дължала спекулатъ въ България. Добре, отстранихме ги отъ стопански животъ въ България. Свърши ли се спекулатъ? Нѣма ли днесъ спекуланти? Само евреитъ ли сж били причина да има спекула? Днесъ въ нѣкои отношения даже има повече спекуланти, безъ да имаме евреи.

Ако желанието на правителството е да отнеме още празъ на евреитъ, азъ не зная какво има още да имъ се отнема. Ние имъ взехме недвижимитъ имоти, покрити и непокрити, взехме имъ фабричитъ, затворихме имъ работилницитъ, туй имъ направихме, онуй имъ направихме. Азъ не зная, какво остава още да отнемемъ на евреитъ, за да ги привържимъ съ работитъ. Защото, следъ като имъ се отне всичко и се казва, че мъркитъ били недостатъчни и трѣбва да се засилиятъ, следва вече съ законъ да имъ вземемъ всѣкитъ пари и да се свърши съ този въпросъ, та да нѣма нужда да се искатъ сега пълномощия за уреждане на еврейския въпросъ и да нѣма хотатайства. Но тогава ще ги сведемъ до положението на роби. А споредъ нашата конституция, роби въ България не може да има. По пътя по който вървимъ, остава само да ги обявимъ за роби! Зная какъ ще ми каже: вие: „Аманъ съ вашата конституция!“ Какво да правя, тамъ е писано така.

Г-нъ Андреевъ пише въ една статия, печатана въ „Родопски възходъ“, че еврейството е взело най-големо участие въ изграждането на сегашния либерално-демократиченъ и плутократиченъ редъ. Поне това успокоение имаме, че въ създаването на нашата конституция евреинъ не е взелъ участие. Въ великото Народно събрание евреинъ не е ималъ, евреи не сж вземали участие въ създаването на българската конституция и, следователно, когато цитирамъ така често конституцията, азъ не цитирамъ единъ плутократиченъ или юдомасонски или еврейски текстъ, а цитирамъ единъ текстъ, който сме създали ние, българитъ, ония простички, но добри българи, които сж участвували въ учредителното велико Народно събрание въ Търново.

Азъ намирамъ, че съ г-нъ Димитъръ Андреевъ и съ уважасмич чашъ колега Митакъвъ сме тукъ на единъ фронтъ, сме противъ даването на тѣзи пълномощия. Разбира се, г-нъ Димитъръ Андреевъ и г-нъ Митакъвъ сж противъ даването на тия пълномощия на правителството, защото се опасаватъ да не би г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи да смекчи режима, а азъ съмъ противъ даването на тия пълномощия, защото се опасавамъ, да не би г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи да засили режима противъ евреитъ. Кой ще излѣзе правъ, не зная, но въ случая тукъ, въ това Народно събрание, ние сме на единъ фронтъ. Азъ зная, че Народното събрание ще гласува предложението законопроекта. Г-не министре на вътрешнитъ работи! Недейте смѣта, че ще пожънете победа, като се гласува отъ Народното събрание този законопроектъ. Народното представителство вътрешно не го одобрява. И ако болшинството отъ него ще гласува законопроекта, ще го гласува, защото е дисциплинирано. Но азъ го познавамъ, ние сме колеги тукъ вече 2—3 години, знаемъ се, виждаме се: много отъ народнитъ представители сж нежелание ще гласуватъ този законопроектъ, съ който вие искате тѣзи пълномощия. Каквито и други пълномощия да искате — да ви гласува, болшинството щѣ ви ги гласува. Но така вие ще го изнасилите, защото не само г-нъ Крумъ

Митаковъ, но и много други сж съ убеждението, че каквито и да сж мотивитъ въ основата на вашето искане за пълномощия, вие не бива да искате пълномощия за старитъ земи, за старитъ предѣли на царството, когато имате възможностъ всѣкога да свикате Народното събрание да ви гласува всички закони, които искате.

Азъ мисля, че съ тѣзи мѣрки, които се искатъ отъ правителството, по-скоро се оставя впечатление, че съ тѣхъ се прави нѣкаква диверсия, да се отвлече вниманието на българското общество отъ други по-крещящи въпроси, по-неприятни въпроси отъ вътрешната политика. Често, когато се много зашуми по разни въпроси се прибѣгва до диверсии. Тѣзи диверсии въ историята на политическитъ борби сж нѣщо обикновено. Правителствата много често сж прибѣгвали до тѣхъ. Като се яви недоволство по стопански въпроси, измисля се нѣкоя диверсия, за да се отклони вниманието — ще отнемемъ велосипедитъ на евреитъ, ще имъ лепнемъ по една жълта звезда на гърба. Вѣрно е, че тѣзи работи отлагатъ временно нѣкои настроения, но въ края на краищата съ тѣхъ не се постига нищо.

Г-да! Когато говорихъ по еврейския въпросъ, въ връзка съ закона за защита на нацията, азъ имахъ случая тогава да кажа: г-да, трѣбва да пазимъ българското стопанство. Тогава азъ се опитахъ да посоча редъ конкретни мѣрки за упазване на българското стопанство. Ние трѣбва да пазимъ, обаче, българското стопанство не само отъ евреитъ. Ако сте решени да го пазите, трѣбва да го пазите и отъ всички чужденци. Когато вземате мѣрки да нонте евреитъ отъ българскитъ стопанства, азъ питамъ, какви мѣрки паралелно съ тѣхъ вземате, за да запазите чистотата на българскитъ предприятия; да турите всички ограничения, които диктуватъ нашитъ български интереси, за да запазимъ българскитъ стопанства отъ чужденцитъ, които подъ една или друга форма се вмѣкватъ и натаняватъ въ нашата индустрия и въ най-ценнитъ наши търговски и стопански предприятия? Може би ще имаме въ комисията възможностъ да разискваме и по този въпросъ. Но фактъ е, че чужденци идватъ у насъ и взематъ много ценни наши предприятия, които би трѣбвало да останатъ въ български ръце. Ние освободихме много предприятия отъ евреитъ, за да ги взематъ други чужденци. Азъ не зная, кои трѣбва да предпочитаме, дали евреитъ, които сж подъ наша властъ, да бѣдатъ начело на тѣзи предприятия и които можемъ винаги да държимъ въ ръцетъ си, или чужденцитъ, които чрезъ тѣхнитъ пълномощни министри могатъ да ни се налагатъ. Оставямъ този въпросъ на ваше разпореждане.

Председателстващъ д-ръ Петъръ Кьосеивановъ: Моля, г-нъ Стайновъ!

Г-да народни представители! Часътъ е 8. Моля да се съгласите да продължимъ заседанието и следъ 8 часътъ, до изчерпване на дневния редъ.

Които отъ г-да народнитъ представители сж съгласни да продължимъ заседанието и следъ 8 часътъ, до изчерпване на дневния редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Продължете, г-нъ Стайновъ. Моля Ви, обаче, да приключите вече, защото мина 1 часъ, откакъ говорите, а времето за говорене повече отъ 1 часъ по правилника не може да бѣде продължавано.

Петко Стайновъ: Азъ почнахъ точно въ 7-15 часътъ. Нѣма защо да споримъ.

Та, г-да народни представители, и азъ самъ, не помалко отъ васъ, държа за запазване интереситъ на българската нация, на българското стопанство. Но азъ винаги съмъ държалъ, запазването интереситъ на българското стопанство да не става съ такива полицейски мѣрки, а да става съ здраво изграждане, съ едно насърчение, съ едно издигане прѣко на българския гражданинъ, на българското стопанство. Тѣзи мѣрки противъ евреитъ, по моето убеждение, сж изразъ на реакционерство. А това, което казвате, че нова Европа била свързана съ еврейството, ако може да бѣде вѣрно за другитъ държави, кждето евреитъ сж играли политическа роля, за насъ нова Европа не е свързана съ никакви еврейски въпроси, защото евреитъ не сж играли политическа роля у насъ. За менъ борбата противъ евреитъ у насъ е подражание и угаждане на чужденцитъ; за менъ тази борба противъ евреитъ е една все пакъ, зихъ казалъ, диверсия, а най-вече една проява на реакционерство, което сме виждали и въ минало време и въ сегашно време, а ще го виждаме, за нещастие, и въ бѣдеще време.

Председателстващъ д-ръ Петъръ Кьосеивановъ: Иматъ думата народниятъ представител г-нъ Крумъ Митаковъ.

Крумъ Митаковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Току що г-нъ професоръ Стайновъ завърши своята речъ съ мисълта, че въпросътъ за еврейството е по-скоро единъ въпросъ на реакционерство.

Г-да! Въпросътъ за еврейството не е свързанъ съ нѣкако чувство, съ нѣкако желание, потиквано отъ реакционни схващания, отъ реакционни разбирания. Въпросътъ за ограничаването на еврейството не се поставя и поради нѣкаква расова омраза срещу еврейството, нито пъкъ вследствие на нѣкакъвъ шовинизмъ или завистъ. Предъ васъ тукъ се изнесоха редъ съображения за хубавата, ще кажа даже, агнешка душа на еврейството. Каза се, че еврейството не било опасно, че еврейството въ нищо не било вредно и че преследването на еврейството е единъ анахронизмъ.

Г-да! Азъ нѣма да се спирамъ на въпроса за еврейството. Ще се спра по-подробно върху предложението за конопроектъ за даване пълномощия на Министерския съветъ да взема всички мѣрки за уреждане на еврейския въпросъ и свързанитъ съ него въпроси. Но понеже се за segна и въпросътъ за еврейството, азъ искамъ да ви напомня това, което и другъ пътъ съмъ казвалъ и тукъ, въ пленума, и въ комисията, че въпросътъ за еврейството е въпросъ за защита. Никой отъ насъ нѣма желание да гоня еврейна затова, защото е роденъ еврейнъ. Азъ лично нѣмамъ никакви настроения противъ евреитъ поради това, че сж се родили такива. Даже азъ лично имахъ нѣколко приятели между евреитъ. Но не е тамъ въпросътъ. Поотдѣлно може да има великолепенъ еврей. Даже ние християнитъ знаемъ много добре, че и нашето християнство изхожда отъ стария библейски заветъ. Кой може да има нѣкакви настроения противъ еврейна затова, че се е родилъ еврейнъ? Опасността, обаче, която ни застрашава отъ организираното еврейство, ни застава да се явяваме като носители на мѣрки срещу евреитъ, които мѣрки могатъ действително да иматъ външна форма на реакционни мѣрки, на нѣкакъвъ реакционизмъ.

Г-да! Борятъ се два принципа, принципътъ на старото и принципътъ на новото; принципътъ на старото, което иде отъ французката революция, и принципътъ на новото, което иде отъ националсоциалистическата и фашистската революция. Докато французката революция издигна на първо мѣсто личността, въ новата революция на първо мѣсто се поставя обществото, държавата нацията. Вѣрно е, че ще пострадатъ отдѣлни невинни, може би, еврей; вѣрно е, че не всѣки еврейнъ е опасенъ за държавата. Но знаемъ ли ние, кои точно сж опаснитъ и кои не сж опаснитъ, че да отдѣлимъ чернитъ овце отъ бѣлитъ?

Въпросътъ е тамъ, че организираното еврейство днесъ води борба противъ новия редъ. Организираното еврейство, води тая борба въ цѣлия свѣтъ, води я и тукъ, въ нашата собствена земя. Организираното еврейство конспирира по всички начини, съ всички възможни срѣдства. Че еврейството води тая борба, азъ ще се позова на единъ малкъ цитатъ, който намирамъ въ една статия, изнесена преди единъ-два дена отъ правителственитъ вестници, подъ заглавие „Какъ воюватъ евреитъ“, въ която се каза: „Еврейнътъ Яковъ Клатинъ писа въ 1921 г. въ книгата си „Криза и решение въ еврейството“ следното: „Отъ 2 хиляди години насамъ евреитъ воюватъ, воюватъ въ тила. Проникнали въ политическия, стопанския и общественъ животъ на европейскитъ народи, евреитъ използватъ всички срѣдства, за да раздробяватъ и насѣкватъ народитъ единъ срещу другъ, за да ги унищожатъ и за да установятъ своето племенно господство надъ свѣта“.

Г-да! Азъ не зная, дали този еврейнъ действително е писалъ тая книга — не съмъ я челъ — но азъ вѣрвамъ, че цитираното е действителност. Мога, обаче, да кажа предъ васъ, че, писалъ или не писалъ това този еврейнъ, изнесеното въ вестника е истина. Еврейството действително воюва и воюва навсѣкжде противъ народитъ, противъ държавитъ, противъ национализма, противъ националното съзнание. Еврейството воюва и противъ новия редъ, който ние искаме да установимъ днесъ. Че това е така и мнозина отъ васъ знаятъ отъ многото случаи, кждето евреитъ взиматъ активно участие въ конспиративната дейность на противодържавнитъ елементи тукъ, въ България. Преди нѣколко дни, наскоро, имаше единъ процесъ, въ който дори една еврейка бѣше осъдена на смъртъ за конспирация. Вие знаете и случая съ еврейна Талджеръ, който се опита да запази въ Русе петролнитъ резервоари. Нужно ли е да ви давамъ още примѣри? Нѣма случай, кждето евреитъ, при удобенъ моментъ, да не изказва своята вѣра, че скоро Русия и Англия ще победятъ и че отново ще се възстанови онова положение, което бѣше въ миналото. Азъ мисля, че е излишно да се аргументирамъ по този въпросъ.

Щомъ е така, г-да, щомъ като международно организираното еврейство представлява една опасност общо за народитъ, за нашитъ съюзници и специално за насъ, следва ли да вземемъ мърки? Разбира се, че следва да вземемъ мърки. Ние вземемъ тѣзи мърки, обаче тѣ се оказаха недостатъчни. За да бждатъ неэффективни взетитъ мърки, една отъ причинитъ сме и ние тукъ. Нѣкои отъ нашитъ колеги направиха всичко възможно, за да се попрѣчи да се създаде единъ ясенъ, единъ положителенъ законъ, който да разреши веднажъ завинаги еврейския въпросъ у насъ. И сега се чудимъ, че законътъ нѣмалъ достатъчно приложение. Да, нѣма, защото имаше хора, които искаха да саботиратъ този законъ, за да не може да бжде приложенъ. И днесъ правителството, констатирайки невъзможността да се приложи напълно, бързо и ефективно законътъ, иска отъ насъ пълномощия.

Г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи се аргументира въ това отношение много добре. Той изнесе предъ насъ твърде ясно причинитъ, които сж го накарали да поиска тѣзи пълномощия. Азъ нѣма да се спирамъ на тия причини, тѣ сж много ясни. Той ни каза само по единъ пунктъ, по този законъ, който гласувахме неотпавна — думата ми е за закона противъ спекулата съ недвижими имоти — че имало 19 положения, които трѣбвало да се разрешатъ, за да може да се приложи този законъ по отношение на евреитъ. Но кой е виновенъ за това, г-да? Виновни сме пакъ ние. Ние, които имаме ясно становище по еврейския въпросъ, направихме всичко, искахме да се разреши въпросътъ кардинално, но не можа.

Сега азъ пакъ казвамъ: евреитъ сж чуждъ елементъ у насъ; евреитъ сж единъ опасенъ елементъ у насъ, защото тѣ сж организирани международно. Най-правилното е, за да можемъ часъ по-скоро да се отървемъ отъ евреитъ, да ги лишимъ най-напредъ отъ недвижимата собственостъ, защото тя е, която преди всичко закрепостява хората на едно или друго мѣсто. Не се реши така тоя въпросъ. Кой е виновенъ, че сега излизатъ 19 положения! Утре може да излизатъ още други 19, поради които да не може да се приложи законътъ.

Г-да народни представители! Ще пристѣпя вече къмъ самия въпросъ — къмъ въпроса за пълномощията. Правителството иска да му дадемъ свобода на действие, да му дадемъ пълномощия да издава разпоредби, наредби и пр. съ силата на законъ. Трѣбва ли да направимъ това, може ли да направимъ това — ето тамъ се слага въпросътъ. Макаръ че моето желание е часъ по-скоро да се ликвидира съ еврейския въпросъ, азъ трѣбва да ви кажа: не съмъ съгласенъ току-така, изведнажъ, да дадемъ тѣзи права на правителството. Не поради това, че нѣмамъ довѣрие на правителството, не поради това, че мисля какъ правителството ще злоупотреби съ тѣзи пълномощия. Не. Причинитъ сж нѣколко, за да не съмъ съгласенъ. Тѣ сж не само формални, тѣ сж преди всичко отъ конституционно естество.

Вѣрно е, че въ нѣкои страни, както въ Германия, напримеръ, по отношение на еврейския въпросъ е дадена голѣма свобода на правителството. Но, г-да, нека ясно поставимъ въпроситъ. Ние напоследѣтъ чуваме отъ пресата — защото не сме свидетели — че и великиятъ водачъ на Райха поиска пълномощия не по еврейския въпросъ, но въобще поиска да му се дадатъ пълномощия. Какво значи това? Че даже тамъ, въ Германия, която се възгласява отъ единъ всенародно признатъ водачъ, и тамъ тоя водачъ и неговото правителство нѣматъ пълната свобода на действие, че и тамъ е станало нужда въ известни случаи да се искатъ пълномощия. Но тамъ, г-да, пълномощия може да бждатъ дадени. Защо? Защото тамошниятъ режимъ има малко по-друга форма отъ нашия режимъ. Тамошниятъ режимъ се основава на една организирана народна маса; тамошниятъ режимъ се основава, преди всичко, на довѣрието, което народътъ съ плебисцитъ е далъ на своя върховенъ водачъ. Тамошниятъ режимъ се основава на една държавна партия, която сама по себе си е и единъ контролъ. Тамъ парламентътъ изхожда отъ тая партия, а правителството изхожда отъ парламента. Тамъ разлика между изпълнителна и законодателна власть почти нѣма. Въ едно и сѣщо време Гьорингъ е министъръ-председател на Пруссия, е министъръ на Райха, а сѣщевременно е и председател на Райхстага. Тамъ не е отречена възможността, не е отречено и правото на правителството да законодателствува, защото и правителството и камарата, Райхстагътъ, както казахъ, сж едно и сѣщо. Тѣ сж еманация на германската националсоциалистическа партия, въ която е организиранъ германскиятъ народъ.

У насъ, обаче, положението е друго. Тукъ ние имаме единъ режимъ, основанъ на конституцията. Ние имаме единъ

режимъ, който отрича единъ миналъ режимъ, като таквъ, който е билъ основанъ на едно лъжливо тълкуване на конституцията. Е добре, но нашата конституция установява два основни фактора въ управлението на държавата: Царъ и народъ. Царътъ възглавява държавата и събира въ себе си редъ функции, между които най-важнитъ ж функцията на законодатель, заедно съ Народното събрание, и функцията на изпълнителна власть — да не говоримъ за съдебната, военната и т. н. власти.

Правителството у насъ не е правителство, както е въ Германия, на партияга; не е правителство на Парламента, не е правителство, както бѣше едно време, въ миналитъ времена, на болшинството отъ Народното събрание; то не изхожда отъ Народното събрание. Днешнитъ министри не сж народни представители. Едно време, при стария режимъ, при партийния режимъ, би могло по-лесно да стана дума да се дадатъ пълномощия на правителството, защото правителството е било съставено само отъ народни представители, то е изхождало отъ народното представителство, то е представлявало волята на народното представителство, което отъ своя страна представлява волята на народа. Но днесъ положението у насъ е друго: правителството представлява Негово Величество Царя. То е дотолкова изпълнителна власть, доколкото е въведено въ нея отъ волята на Негово Величество Царя. Правителството днесъ не може да има никаква законодателна власть. Ако то е дошло тукъ и прави свои законопредложения, то ги прави като мандаторъ на Негово Величество, защото, съгласно конституцията, правото на внасяне законопроекта принадлежи на Царя и на народнитъ представители. Внасянето отъ правителството на всѣки законопроектъ, съгласно конституцията, става съ съгласие, по заповѣдъ на Царя. Тѣй че, г-да, народни представители, ако тѣ (Сочи министритъ) сж тукъ, ако тѣ действуватъ заедно съ насъ, тѣ действуватъ като представители на другия факторъ въ законодателството, на Царя. Тогава какъ можемъ ние да даваме законодателна власть въ рамцитъ на държавни органи, които нѣматъ нищо общо съ законодателната власть, какъ можемъ да имъ дадемъ законодателни права? Много естествено е, че това не може да стане теоретически, защото не е конституционно.

Но има и нѣщо друго, г-да. Ние, ако дадемъ законодателна власть на правителството, чиято власть изхожда отъ властта на Държавния глава, което действува отъ името на Държавния глава, нѣма ли всѣка негово дейностъ въ това отношение, било въ лѣво, било въ дѣсно, било въ крайностъ или въ умѣреностъ, да се приписва на другия факторъ, и нѣма ли да го поставимъ Него да носи известна морална отговорностъ предъ обществото и предъ народа? Бива ли да се направи това? Защо ще вмѣсваме и този факторъ?

А вънъ отъ всичко друго остава единъ въпросъ за насъ, за нашата съвѣсть. Ние сме изпратени отъ народа тукъ не да унищожаваме неговитъ права, а да защищаваме неговитъ права, не да абдикираме отъ правата, които има народътъ, а да отстаиваме неговитъ права. Какъ тогава ние ще се откажемъ да законодателствуваме въ една област толкова важна въ настоящия моментъ?

Г-да народни представители! Ние сме дѣлали клетва да пазимъ конституцията. Вѣрно е, че може да се даватъ обширни тълкувания на конституцията, но има известни принципи, които не може да се нарушаватъ съ никакво тълкуване. Азъ, по съображения на моитъ политически разбирания, г-да, естествено, съмъ нѣрвенъ, който съмтамъ, че трѣбва да се даде пълна свобода или голѣма свобода на изпълнителната власть, защото съмтамъ зѣдобно, че новиятъ редъ трѣбва да даде предметъ за изпълнителната власть предъ законодателната власть. Сега времната сж динамични, трѣбва да се действува бързо. Обаче тогава да кажемъ, че излизаме отъ рамцитъ на конституцията, че създаваме единъ новъ революционенъ строй, да рѣгнемъ по новия пътъ и да действуваме по него. А така: хемъ да държимъ на конституцията и хемъ, когато ни потребва, да я закачаме на пилона — това е опасно, г-да, въ всѣко отношение. Опасно е за държавата, опасно е... — да не говоря повече, вие ме разбирате.

Но, г-да, като пледирамъ тукъ предъ васъ да не създаваме единъ лошъ прецедентъ, азъ не мога да не се отзова на нуждата отъ бързи мърки, азъ не мога да не се отзова на повика на г-на министра на вътрешнитъ работи да се развържатъ по възможностъ повече рѣцетъ на правителството, за да може то бързо и ефективно да действува. Обаче какъ? Азъ тукъ ще се съглася съ разбирането на г-нъ професоръ Стайновъ. Да, ние можемъ да дадемъ известни права на правителството да издава на-

редби и разпорежания, но не съ силата на законъ, а по силата на законъ. Азъ съмъ съгласенъ и смѣтамъ, че е правилно, не е опасно за никого, законопроектътъ да отиде въ комисията и тамъ да се разработи по-подробно. Нека ние създадемъ основитѣ, върху които, по силата на този законъ, правителството ще гледи, нека поставимъ основнитѣ положения и тогава да кажемъ на правителството: „На добъръ часъ!“ Но ние не трѣбва сами да адокирираме отъ задължението и отъ клетвата да се интересуваме и да вземаме участие по единъ такъвъ извънредно важенъ днесъ за съществуването на държавата въпросъ. Нека ние въ комисията обсъдимъ въпроса, защото, г-да, азъ ще ви напомня и друго едно обстоятелство, което често пъти ни е занимавало.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя г-нъ Димитъръ Пешевъ)

У насъ често лятъ законитѣ се приематъ съвсемъ инцидентно. Народното събрание заседава до 8 часътъ. Когато явиме отъ заседанието и отиваме да видимъ въ ресепцията си, въ нашия кутин намираме новитѣ законопроекти. Преди 8 часътъ председателството чете дневния редъ, приема се той и често пъти ние трѣбва за няколко само часа да се справимъ съ редъ законопроекти. Преди тая именно причина ние направихме много опущения и редъ законъ трѣбваше да се върнатъ още на следващата сесия въ Народното събрание за поправка. Нѣма ли също така и при този случай, ако бързае да дадемъ пълномощия, безъ да сме обмислили добре въпроса — вчера се внесе законопроектътъ и днесъ се дебатира по него — да направимъ пакъ една грѣшка и то непростима, може би, грѣшка? Нека не се увеличае! Азъ съмъ единъ отъ най-дисциплиниранитѣ членове на болшинството. Азъ винаги съмъ готовъ да поддържамъ правителството въ всѣка негова народополезна акция и въобще да го поддържамъ, но азъ съмъ длъженъ също така, като дисциплиниранъ членъ на болшинството, да кажа това, което мисля, да сира вниманието на правителството навсѣкѣ, където, по мое лично убеждение, то може да е на кривъ пътъ, може да се е увлѣкло — тукъ азъ не смѣтамъ, че правителството е на кривъ пътъ, но се е увлѣкло — и да не отива далечъ въ увлѣчения си.

Петъръ Савовъ: Увлѣчение не значи ли „на кривъ пътъ“?

Крумъ Митакъвъ: Въ случая правителството има право да получи възможностъ по-бързо да разрешава въпроситѣ. Било поради прѣчки отъ Административния съдъ, било поради други прѣчки ние трѣбва да му дадемъ възможностъ да действа бързо, но въ опредѣлени рамки. Това ще бъде по-добре за него, това ще бъде по-добре за всѣки фактори въ страната, това ще бъде по-добре и за насъ. Така народътъ ще има по-голямъ доверие въ Народното събрание и въ правителството, защото времената се мѣнятъ, Народнитѣ събрания се мѣнятъ, правителствата се мѣнятъ, а народътъ трѣбва да има доверие не въ състава на това и онова Народно събрание, не въ състава на това или онова правителство, а трѣбва да има доверие въ института Народно събрание и въ института правителство.

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Никола Мушановъ.

Никола Мушановъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Става четири пъти какъ отъ тази трибуна азъ говоря по законитѣ, които засѣгатъ уреждането на тѣхъ наречения еврейски въпросъ. Никакъ нѣмамъ намѣрение сега да повтарямъ ония мисли, които съмъ изказалъ вече предъ васъ. И сега не бихъ взелъ думата, ако не трѣбва да кажа малко нѣщо, да ви занимава много малко съ известни въпроси. Прави ми впечатление, че всѣки, които говориха отъ тая трибуна, съ съгласни по едно — че пълномощия на правителството не трѣбва да се даватъ, и то по различни подбуждения. Докато едни псидираха, че нашата конституция по принципъ не допуска да се даватъ пълномощия на правителството, за да законодателствува, други направиха уговорката, че тѣ биха дали пълномощията, ако съ увѣрени, че мѣрките, които ще се взематъ отъ кабинета срещу евреитѣ, ще бждатъ съобразни съ тѣхнитѣ разбирания. Това е интересното въ тѣзи дебати.

Г-да народни представители! Законопроектътъ иска да разреши еврейския въпросъ чрезъ даването пълномощия на правителството. Въ България еврейски въпросъ не е съществувалъ. Който е следилъ историята на България отъ освобождението, ще знае, че въ България еврей-

скиятъ въпросъ не е съществувалъ. Моралното, социалното и стопанското положение на народа може да създаде единъ въпросъ, който трѣбва да се уреди отъ страна на законодателната властъ. Днесъ имаме единъ голѣмъ въпросъ за прехраната, защото всѣки знае, че този въпросъ е свързанъ съ живота на населението. Имаме въпросъ за уравнилния фондъ, имаме въпросъ за ценитѣ. Въобще, поради създалитѣ се отъ живота условия, днесъ имаме редица голѣми въпроси, които трѣбва да се уредятъ. Но въ България не е имало еврейски въпросъ. Въ съзнанието и въ моралнитѣ и въ правнитѣ понятия на народа еврейски въпросъ не е имало. Еврейскиятъ въпросъ въ България е новъ, едно растение, което се присади изкуствено преди 3-4 години отъ чужбина. Еврейскиятъ въпросъ се създаде отъ едни нови вънния, които въ основата си иматъ теорията на нацизма, на расизма, на расата, теория, която смѣта, че еврейството е причина за всѣки морални и материални сътресения въ свѣта. Единъ отъ преждеговорившитѣ уважаеми оратори ни цитира тукъ отъ много книжки за пропаганда, като ни каза отъ трибуната, че имало особено мислене еврейско, че имало нѣкакъвъ особенъ моралитетъ еврейски, че имало нѣкаква особена еврейска кръвъ и т. н. Азъ не съмъ отъ рибкитѣ, които се ловятъ на въдицитѣ лесно и отъ всѣка пропагандистична книжка да си създавамъ изведнажъ доктрина. Не съмъ отъ тѣхъ.

Но, г-да народни представители, тази доктрина е погрѣшна, тя не издържа критика. Тя най-малко може да се поддържа у насъ въ България, тукъ отъ тая трибуна. Ние не сме чиста нация, ние не сме чиста раса. Още отъ нашето идване на Балканитѣ сме смѣсени и ние не можемъ да поддържаме, че нашата кръвъ е чиста, както поддържатъ други. И въобще нѣма чисти раси. Даже и тѣзи, които поддържатъ, че съ чисти, съ смѣсени. Нѣма защо да вземате за основа принципъ, които науката още не е доказала и животътъ не е потвърдилъ, и отъ тамъ да водите заключение, че въ България се е създаде въпросътъ за еврейството въз основа на това, че евреитѣ съ една престѣпна нация, порочна нация въ кръвта си, съ други мисли, други понятия и другъ моралъ. Да се оставимъ отъ тѣзи амбиции — малъкъ народъ сме — и да погледнемъ на въпроса по-сериозно отъ гледище обществено и политично, защото, г-да, увлѣченията се плашатъ. И мене ме е много страхъ, че много по-скоро ще платимъ увлѣченията, отколкото мислимъ. Азъ искамъ да видя въ всѣки тия законоположения за евреитѣ разумъ — какви политически нужди на държавата ги диктуватъ — и отъ друга страна, да помислимъ, доколко може да ни повредятъ. Каточели нарочно ние си тикаме главата и искаме сами да си повредимъ, когато нѣма нужда сами да диримъ белата си.

Но най-подиръ, нѣкои народи съ възприели тая доктрина. Говорили сме тукъ нѣколко пъти, че за известни народи имало нѣкаква голѣма опасностъ отъ еврейството, което било завладѣло тѣхния политически, обществень и стопански животъ всецѣло. Една мощна Германия, която действително е организирана въ всѣко отношение, се оплакваше, че въ университетитѣ и професорскитѣ катедри съ заети отъ еврейството, че и политиката ѝ е заета отъ еврейството, че и въ армията ѝ бѣха влѣзли много евреи, и въ съдѣйството, и наврелъ. Може би условията на живота въ Германия бѣха такива, че еврейството бѣше завладѣло действително голѣми функции отъ нейния държавенъ животъ. Въ България нѣмаме поменъ отъ такова нѣщо. Азъ говорихъ по-рано по-подробно по това. Защо тогава ще казваме, че тая опасностъ, която съществува въ една голѣма държава, съществува и у насъ, когато не съществува? Защо ще си създаваме такива грижи, да не бждемъ чисти предъ себе си и да не съзнаваме, че се заблуждаваме въ тѣзи работи, които поддържаме? Азъ съмъ говорилъ, че не съмъ намѣрилъ въ България политически и обществени съображения за създаване ограничения за евреитѣ. И никога нѣма да приема това. Азъ съмъ възпитанъ като демократъ въ България. България е демократична, безъ съсловия, безъ класи, при относително равенство, при бедностъ, при зачитане на човѣшката личностъ и почитъ къмъ нея. Това е, г-да, основата на българския духъ, на българския моралитетъ. То е изразено и въ чл. 57 отъ нашата конституция, който казва, че всѣки български поданици съ равни предъ законитѣ.

Лазаръ Поповъ: Къде има въ свѣта още демокрации, г-нъ Мушановъ?

Никола Мушановъ: Това, уважаеми г-нъ младежо, е сентенцията на оня духъ, който царуваше въ времето, ко-

тато имаше възрожденци, за които всеки ден ми приказват, ония, които действително дадоха свободата на България, ония, които създадоха ентусиазъм за свобода и правда в българския народ и които представляваха не чорбаджийството, а еснафството, работническото и селячеството. Такъв е българският дух. Този дух е, който победи и който трябва да показвате вие младите на всички велики държави и на всички съседни държави — че има една държава, малка България, в която еврейският дух не можа да наддълбе над българския, че българският дух живее над еврейския. Вземете Румъния, вземете Сърбия и ще видите, колко силно бяха пресникли евреите и в селата, и какво влияние имаха в политиката на държавата; сравнете ги с нас и бждете горди да излъзете пред всички да кажете, че ние имаме български дух непобедим.

Това е което боли мен, един от по-старите политики, който е живял с политиката на тая страна. Аз не мога да възприема доктрини, които се раждат някъде, където еврейството е победило народния дух. То не е победило българския дух. Ние сме го победили. Аз съм расъл в един град под Балкана, гдето не е живял нито един евреин. Аз от там съм излъзъл, с тия чувства съм израснал.

Но, г-да народни представители, увлеченията сж при-сещи на хората, особено на колективитетите и на Народните събрания. Ние вчера бяхме свидетели на едно увлечение, което много скоро поправихме. Помнете ми думите, аз може би няма да съм между вас, когато ще поправите и тези увлечения, на които днес ние сме авторите.

Какво искате сега от нас? Пълномощия искат г-да министрите, за да прилагат — какво? — по-радикални мерки за разрешаването на еврейския въпрос, който е създаден от политиката на правителството отпреди 3 години. Той не е създаден от народа. И аз бих излъзъл по еврейския въпрос в селото, пред народа, за да видим дали българският народ, българското село и българският моралитет сж съгласни с принципите, които постановяваме в законите срещу евреите. Аз съм живял всред българския народ, за да познавам душата му, по-много съм живял от вас с този народ — 40 години, за да зная душата му. Но, г-да, пълномощия не могат да се дават. И убедете се най-подире, г-да министри, че това не е редно и най-малко не е редно спрямо конституцията. Аз зная, че тая конституция вие вече я смятате за една бездушна хартия, макар, че често пъти ми говорите: „Конституция, конституция“. Аз зная, че конституцията не се прилага в България. Принципа в чл. 57 от конституцията не се прилага. Българските поданици сж равни пред законите, имат граждански и политически права еднакви; малцинствата се зачитат в България; всеки български поданик от едно народностно малцинство има права като всички други български поданици. Спрямо турци, арменци, румънци, гърци, спрямо всички български поданици законите се прилагат еднакво, само спрямо евреите не. Това става въз основа на принципа за чистата раса. Оплакаваше се един от господата, защо сме примисили вътре религията. Това е право. И аз говорих навремето, че у нас дойде принципът на религията да унищожи принципа на расата, защото ние възприехме да дадем на покръстените евреи привилегии. Това пък е едно българско законодателство, особеност българска. Но това законодателство не засяга никое друго малцинство. Г-да! Няма раси престъпни всеобщо. Няма защо да се залъгаме. Има личности честни, почтени, има личности непочтени и престъпни. Недейте да се лъжем с заблуди. И затуй всеки човек, който има отговорност пред себе си, не трябва да се заблуждава. Аз не се безпокоя, че ще преследваме престъпници или хищници, или алчни люде. Но аз не мога пред себе си да бжда спокоен, когато ние, Народното събрание, създаваме един закон, който унищожава невинни, старци, жени и деца, и въобще бждещето на една народност. За българина не може да има омраза спрямо народност или спрямо религия. Това е било ценното на нашия политически живот 60 години. Нашата цена, като малък народ, е тая, че ние сме почитали човека, който е български поданик, независимо от това, че има друга религия или друга народност.

Лазар Попов: Сега идва нов живот.

Никола Мушанов: Новият живот — помнете, младежо — няма да унищожи най-хубавите принципи на човечеството. Няма след тая война да се унищожи принципът на човешка и почитане на човешката личност.

Лазар Попов: (Казва нещо)

Никола Мушанов: Моля Ви, недейте ме прекъсва.

Лазар Попов: Само Ви допълвам.

Никола Мушанов: Вие няма да ме допълните, аз ще Ви допълня. Оставете тия заблуди. След тая война, в продължение на която ще има да се унищожат много права, много свободи по силата на изискванията на самия военен живот, г-да, ще останат и ще тържествуват повече някои вечни принципи. Бждете уверени и помнете, че няма да бжде унищожена почитът към човешката личност.

Крум Митакوف: Разбира се.

Никола Мушанов: Няма да се презира човекът, защото е от друга народност или друга религия. Светът знае тия принципи отпреди 10 века. Днес хората се борят за по-добър свят и по отношение на морала, и по отношение на правдата, и по отношение на стопанството. Вашите възгледи ще бждат записани и, един ден, като ги прочетете, ще ви е срам.

Крум Митакوف: Но Вас няма да Ви е срам, защото Вие ще си отидете до това време, няма да бждете тук.

Никола Мушанов: То е врно, но ако мога да възкръсна да ви видя образа.

Крум Митакوف: Искате да Ви кажа, че толкова скоро няма да дойде това време. Може би аз да го дочакам, ама Вие няма да го дочакате.

Министър Петър Габровски: То не се знае. Мисля, че казахте голъма дума. Какъ можахте да изречете такава нещо!

Крум Митакوف: Аз исках да кажа...

Министър Петър Габровски: Я седнете на местото си и недейте се обажда.

Никола Мушанов: Аз съм навикнал на много такива работи. Аз бих желал — и аз вярвам, че може би няма да съм дотогава — да мога да възкръсна и да видя вашия образ, за да бжда доволен, ако мога.

Та, г-да, да си дойда на мисълта. Аз съм — и там си оставам — за тези принципи, на които съм служил, защото те сж украшението на българката държава, те сж били ценни за нас. Били сж ценни и за оная политика, която толкова време водихме за нашите поробени брatre, които теглеха като малцинства в съседните наши държави. Изворъ за нашия кураж и подкрепа на нашата воля е бил фактът, че ние въ собствената си държава имаме към малцинствата отношения такива, каквито искаме да имат чуждите поробители спрямо нашите малцинства.

Тия принципи бха от значение, г-да. Недейте смта, че помрачението, което става въ време на война, ще бжде трайно. Недейте да отстъпваме особено ние, малките народи, от принципите на правдата и справедливостта, защото те винаги ще ни трябва, при каквото и да е положение.

След тия общи разсъждения искам да кажа две думи и по пълномощията.

При пререканията, които станеха тук, рабрах, че министърът на вътрешните работи поддържа, че чл. 47 от конституцията се отнася за случаи, когато няма възможност да се свика Народното събрание. Въ такъв случай, казва той, изпълнителната власт може да замести законодателната и да законодателствува, обаче нашият случай не е такъв, ние сме при Народно събрание и, следователно, като е така, чл. 47 не може да се приложи. Да, тъймо въ този член се предвижда, че само когато не може да се свика Народното събрание, изпълнителната власт може да законодателствува, но когато Народното събрание може да се събере, никоя изпълнителна власт не може да законодателствува. Аз не искам да изтъквам другите съображения, които сж много възки и за които говори г-н проф. Стайнов. Законодателната власт не е само Народното събрание. У нас имаше много

заблуди. Едно време покойният д-до Кръстю Мирски, много почтен човък, поддържаше, че Народното събрание е властно да направи всичко, само не може да направи от мъжа жена и от жената мъж. Така беше. Въ негово време имаше едно радикално течение, което поддържаше това.

Според нашата конституция, законодателната власт принадлежи на Държавния глава и Народното събрание. Царят утвърждава законите, той има право на вето, да не ги утвърди, когато иска; всеки законопроект трябва да се внесе с указ от Царя в Народното събрание.

Аз няма много да се разпростирам по този въпрос, защото съм говорил по него, когато се дадох пълномощията за новите земи. Аз съм по принцип да не се дават пълномощия на изпълнителната власт, когато законодателната е на мястото си и може да законодательствува. Не може да се каже, че нямаме време, защото ние сега сме платени през цялата година и винаги може да ни викате, за да разрешим всички въпроси, които са належащи. Виждате, че никакви съображения няма за даване на пълномощия.

Сега да дойда до конкретния случай и да свърша. Г-да народни представители! Аз мисля, че законите по еврейския въпрос, каквито бяха, ако се прилагаха, не би имали нужда още да се говори за някакви радикално разрешение на еврейския въпрос. Мене ми е даже много мъчно, че изпълнителната власт отиде по този въпрос много по-далече, отколкото законите я задължаваха да отиде. Отнеха се не само гражданските права, но и някакви морално се унищожиха едни български поданици, каквито са евреите, защото им се отнеха и политическите права, отнеха им се и естествените права, които не може да се отнемат, да ви кажа, дори и на едно птиче. По административен ред се отне правото им, ако искате, и на въздух. Отне им се правото на курорт, отне им се правото да излизат след 9 часа и т. н. Тия са, г-да, естествени права, те не са нито граждански, нито политически права. Отне им се телефонът, отне им се радиста. Аз разбирам, ако имаше известни политически причини, които да диктуват непременно унищожението на правата им, въ сегашните времена, когато войната унищожава и човешкия живот. Най-подир би било допустимо унищожението на много права, ако условията и нуждите на живота изискват това. Но коя нужда изисква да се вземе телефонът на български поданици евреини, или да му се вземе радиото? По радиото слушат всички. Като им отнемете радиото и телефона, стават по-лоши агитации. Защо да не могат да говорят по телефона? Каточели онзи, който е избрелявал телефона, е казал: гласът на евреини го по-вредява, та затова той не трябва да говори по телефон. Каква нужда налага да не може един евреини софийски гражданин да излезе след 9 часа вечерта, както излизаме всички въ горещините, за да се наслади на природата и живота? Има ли политически съображения от въздух характер, за да накарате една част от българските поданици да страдат? Г-да! Аз не ги намирам и съмтам, че това са крайности, които много ни пакостят. Те не ни представят пред съвта, че сме една държава, която законодательствува и взема разпоредби с оглед на политическите и държавни нужди, а, напротив, правим това каточели по каприз — защото имало двама-трима от българското Народно събрание или 20-30 души отивни, които казват: евреите са от чужда кръв, от друга кръв. Казва се, че въ Индия има една каста, която е недокосваема, от която каста и днес бегат на 100 метра далеч, за да не се докоснат. И прочутият Ганди поддържа кастите и бегат на 50 метра, за да не би да дойде въ съприкосновение с тая каста. Ние дойдохме до положението, каточели еврейството е една зараза за една част от българското общество. Това са крайности, на които оправдание не може да се намери. Ето защо аз бих молил следното. Всичко им взехте, и материално са унищожени, и то не само от закона, ами може би и зад закона. (Към Крум Митакوف) Ти нали ще ме преживееш, ти ще усетиш един ден може би въ тая страна такава воня, която много малко носове ще могат да понесат.

Крум Митакوف: Не е изключено, г-н Мушанов.

Д-ръ Петър Шишков: Не се знае кой кого ще преживе.

Никола Мушанов: Искам да кажа за това, което ще има да се чуе един ден зад закона.

Г-да народни представители! Аз бих искал от министъра на вътрешните работи и от Министерския съвет да не говорят вече за някакви радикално разрешение на еврейския въпрос, защото „радикално“ какво права отне, политическите отне радикално — какво искате повече? Остава само животът им. Аз съм убеден, че никой от вас не помисля да взема живота на тия хора. Въ какво се състои тогава радикализмът? Радикализмът е доста смъля въ административните мърки, които не могат да се оправдаят.

Аз бих посочил на г-на министъра на финансите две мърки, които могат да се вземат, за да се докаже, че има човъчност при провеждането на законите. Една държава не може да се отнася някак си недостойно и с жестокост към своите поданици, когато тя иска от тях почтено отнасяне към нея. Има случаи — вие ги знаете по-добре от мен — при определяне еднократния данък, който са куриози. Освен това, определя се данъкът при една оценка на недвижимите имоти много висока, а при изземването им се оценяват много ниско. Имаме и такива скандални случаи: освен гдето се изземват имотите на хората, но те остават още отгоре и да дължат на държавата. Напримър, когато е трябвало да бъде определен данъкът, имотът се оценява за 5 милиона лева и се вземат 1.250.000 л. като данък. Сега, когато имотът ще се изземва, той се оценява на 2.000.000 л. и на човъка му дават облигации. Но човъкът няма пари да плати данъка, а има облигации за 2.000.000 л. Има много случаи — мен ми се струва, че г-н министърът на финансите знае тези работи — когато хората казват така: ние имаме да вземаме, срещу което ни дават облигации, но имаме същевременно и да даваме, защото по вашите закони сме длъжници; ако по силата на гражданското право, когато един гражданин дължник въ същото време е и кредитор, става прихващане — има го това и въ закона за задълженията и договорите — защо и въ тия случаи да не става прихващане срещу тези облигации, които ще ни се дадат, като ни се дадат по-малко облигации — минус данък, който дължим на държавата. Защо?

Аз не мога да разбера, защо една държава, като си е постигнала целта — взела е парите и имотите — да не може да нареди по-справедлив начин, защото сегашният е очевидно несправедлив. Да караш хората да търсят пари, когато е мъчно да намърят такива, за да изплатят данъка си на държавата, и то когато държавата дължи на тях облигации с 3% лихва и за срок 20 години, аз мисля, че е неумъстно! Въ това отношение г-н министърът на финансите би могъл да направи нужното облекчение. Това би било и въ съгласие с разума на закона за задълженията и договорите.

Второто нещо, което искаме да отбележа, то е въ връзка с жилищата на евреите. Казват ми, че комисиите правят, бих казал, жестоки работи. Има някои евреи, които имат и магазини, и жилища. Предават на комисиите магазините си, и комисиите, като им вземат магазините, остават им по едно жилище. Това дойде къде върви. Но на ония, които имат жилища от по 4-5 стаи, а са по-малочислени семейства, на тях комисиите вземат техните собствени жилища, въ които живеят и им дават други от по 2-3 стаи!

Министър Добри Божилов: Няма такива случаи.

Никола Мушанов: Аз бих желал да няма такива случаи, г-не министре, но зная, че има. И когато тук ви говоря това, аз го правя, защото зная такива конкретни случаи. Затова казвам, че са жестоки тия мърки! Дайте на хората да си останат въ жилищата, въ къщите, където са били, оставете те да си ги използват, както досега, за нуждите на семейството! Какво ще спечели държавата, като вземе 2 стаи повече по този начин от хората? От друга страна, какъ се раздвелят такива жилища!

Ето защо, аз бих молил, при приложението на законите, които уреждат еврейския въпрос — защото законите са си закони, но най-важното е тяхното приложение — най-главната цел на администрацията да бъде: да прилага законите според тяхния текст и дух. Най-неоправдано би било, при приложението на законите да се влага стръв на жестокост, което очевидно не е от полза за държавата, не е въ държавен интерес. Аз не мога да приема никога, че жестокостта, безчовъчността спрямо малцинствата може да бъде от полза за самата

държава или за моралитета на самия народ. Не мога да разбера нуждата или ползата от такова отнасяне. И затова дълг е на г-на министра на финансите, както и на г-на министра на вътрешните работи, да разсъдят жестокия дух при приложението на тези закони. Ако необходимостта и вашите разбирания — не моят разбирания — са ви заставили да създадете тези закони, то все пак трябва да изтъкнете, че държавни съображения са ги продиктували, а не омразата и жестокостта, с които често-пък тук, в Народното събрание, ние си служим в речите, отправени срещу еврейството. Това не е полезно за никого. Тази стръв не е полезна тук. Може да я има на друго място. Но тук, в Народното събрание, не бива. При традициите на нашия народ и при правните разбирания в нашата държава ние не можем да оставим след тая война спомена, че сме се отнасяли с жестокост и безчовечност към едно малцинство в България. Това е само пакост. И аз бих молил тия, които поддържат тази политика, да се позамислят малко за утрешния ден. (Един народен представител ржкоплъска)

Председателстващъ Димитър Пешев: Г-да народни представители! Моля да се съгласите да преустановим заседанието. Въ съгласие с правителството, предлагам следния дневен ред за утрешното заседание.

Първо четене на законопроектите:

1. За възлагане на Министерския съвет да взема всички мерки за уреждане на еврейския въпрос и свързаните с него въпроси. (Продължение на разискванията)
2. За подпомагане при обществени бедствия.
3. За правата, които министърът на вътрешните работи и народното здраве може да възлага на длъжностни лица от министерството.
4. За строеж на образцови жилища, училища, общински домъ, театър, водоснабдяване и канализация на Пловдивската градска община.
5. За възстановяване на гр. Видин и подпомагане пострадалият му от наводнението жители.
6. За изменение и допълнение на закона за уреждане изравнителен фонд на цените.
7. За даване право на министра на търговията, промишлеността и труда да продава чрез търг, по доброволно спазаряване или по цени, определени от вещи лица, недвижимите имоти, принадлежащи на държавния фонд „Димитър А. Ценов“.
8. За изменение и допълнение наредбата-закон за Българската земеделска и кооперативна банка.

Одобрение на предложенията:

9. За одобрение 58. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 30 март 1942 г., протокол № 40 — относно одобрение спогодбите между

Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните и Българската народна банка и Българската земеделска и кооперативна банка по пренасяне писмовните и колетните им пратки.

10. За одобрение 27. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 2 юлий 1941 г., протокол № 113 — относно одобрение приетите през 1933 г. в Буенос-Айрес: всемирна пощенска конвенция и др.

Първо четене на законопроектите:

11. За отпускане заем на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните, в размер на 150.000.000 л., от Пощенската спестовна каса.
12. За одобрение на таблиците за таксите по ведомството на пощите, телеграфите и телефоните.
13. За допълнение на закона за разширение на желъзопътната мрежа и на пристанищата.
14. За изменение и допълнение на закона за благоустройството на населените места.
15. За изменение на чл. 75 от закона за Върховната смътна палата и за областните смътни палати.
16. За изменение и допълнение на закона за бюджета, отчетността и предприятията.
17. За заплащане на преселниците от Северна Добруджа дадената им в по-малко земя за засъване.
18. За изменение и допълнение на закона за лицата. Второ четене на законопроектите:
19. За изменение и допълнение наредбата-закон за административното правосъдие.
20. За изменение на гл. VI, кн. VI, от закона за наказателното съдопроизводство.
21. За сключване на заем от Министерството на земеделието и държавните имоти при Българската земеделска и кооперативна банка, в размер на 70.000.000 л., за мероприятия по санитарно-ветеринарната служба.
22. За изменение и допълнение на закона за трудовите земеделски стопанства.
23. Одобрение на предложението за одобрение 11. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 17 юний 1942 г., протокол № 84 — относно отпускането заеми на пострадалият от градушка лозари в гр. Русе и околните села.
24. Първо четене на законопроекта за сключване заем от Министерството на земеделието и държавните имоти при Българската земеделска и кооперативна банка, в размер на 150.000.000 л., за мероприятия по санитарно-ветеринарната служба.

Който г-да народни представители приемат предложения дневен ред, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварям заседанието.

(Затворено в 21 ч. 5 м.)

Подпредседатели: { **ДИМИТЪР ПЕШЕВ**
 { **Д-РЪ ПЕТЪРЪ КЪОСЕИВАНОВЪ**

Секретари: { **АТАНАСЪ ЦВЪТКОВЪ**
 { **СВЕТОСЛАВЪ СЛАВОВЪ**

Началник на Стенографското отделение: **ДОНЧО ДУКОВЪ**